❖ การเกิดขึ้นมาของเสี่ยวไม่ได้ มีความแตกต่างกันมากนัก ดังเช่นในพื้นที่วัฒนธรรมพระธาตุคำบู่ให้ความเข้าใจว่ามีอยู่สองแบบ คือ มีประวัติศาสตร์ร่วมกันมาเช่นบ้านใกล้กัน หรือเคยเป็นเพื่อนเล่นกันมาก่อนแล้วมีเหตุการณ์ที่ได้ช่วยเหลือกันมา หรือพ่อแม่เป็นเสี่ยวกันมาก่อนและเคยใช้บริการกันมาแล้วได้ผล เช่นนายแสงกับนายมีที่พ่อแม่เคยเป็นเสี่ยวกันมาต่อมาก็กลายเป็นเสี่ยวกัน

แบบที่สองคือแบบที่ผ่านการท่องเที่ยวทำงานด้วยกันมา แล้วไปเจอกันรักใคร่ชอบพอแล้วจึงผูกกันเป็นเสี่ยว

“การผูกกันเป็นเสี่ยวในสมัยนั้น คนที่จะเป็นเสี่ยวกัน ก็มีเช่นว่าเคยโตมาด้วยกัน แล้วรักใคร่ชอบพอกัน แบบนี้จะเป็นคนบ้านเดียวกัน เช่นพ่อใหญ่กับพ่อใหญ่ทวยที่เพิ่งเสียไป เป็นเพื่อนกันมาแต่น้อย ต่อมาก็ได้ไปทำงานด้วยกัน จนถึงตอนบวชก็ไปบวชด้วยกัน ก็ถือเป็นเสี่ยวกัน แม้ไม่ได้ผูกข้อต่อแขนกัน

อีกวิธีหนึ่งก็คือ แบบที่ไปพบเจอกันด้วยว่าอาจตามผู้ใหญ่ไปหาสิ่งหาของหรือไปเที่ยว เช่นงานธาตุพนมแล้วเจอกันผู้ใหญ่เลยจัดการผูกให้เป็นเสี่ยวกัน คนเป็นเสี่ยวมีหน้าที่ต้องดูแลกันในยามเดือดยามร้อน ถ้าไม่ช่วยกันก็จะจืดจะจางกันไปโดยที่จะไม่ไปหากันอีก นานไปก็หลงลืมกันไป”[6]

“ผูกไว้หลายอยู่เสี่ยวแต่ไปหาบ่หลาย เพราะที่ไปหาก็เลือกไปแต่ผู้ที่มีของที่เฮาอยากได้ แล้วเขาให้เฮาคืนมาคุ้ม ที่ไปบ่อยก็มี ยายแต้ม บ้านขั้นไดใหญ่ ยายสานบ้านโคกบักนัด ยายทองบ้านหนองเป้า ยายเบ้าบ้านโคกเม็ก ยายดีบ้านทรายมูล ยายบัวบ้านคำฮี”[7]

เสี่ยวที่มาจากภายนอก ก็ต้องอาศัยการประกันต่างหน้าของคู่เสี่ยวของตน เช่นอาจเข้าทำการต่อเรือหรือแก่ขวดด้วยกัน (นายแสงกับนายมีที่อ้างข้างต้น) ในการเลือกคนที่ผูกเสี่ยวด้วยจะมีวิธีการดูที่ว่าคนที่จะมาเป็นเสี่ยว ต้องมีความคล้ายคลึงกันทั้งหน้าตาและนิสัย แต่สิ่งที่ชัดเจนคือเครือข่ายทางสังคมแบบเสี่ยวในพื้นที่นี้คือ จะมีเสี่ยวอีกรูปแบบหนึ่งใน***ความหมายทางเศรษฐกิจคือเสี่ยวจะมีสิ่งที่คู่เสี่ยวไม่มี***

จึงเป็นการยืนยันถึงเหตุผลว่า ทำไมเสี่ยวต้องเป็นเครือข่ายทางสังคมระหว่างพื้นที่ในบางครั้ง เช่น ชาวบ้านดอนกลอยมักจะเลือกผูกเสี่ยวในบ้านโคกที่น้ำไม่ท่วม เช่นแถบทรายมูลหรือเลิงนกทา ก็เพราะเสี่ยว มีความหมายที่ว่าต้องช่วยเหลือกันเมื่อยามเดือดร้อนและบทเรียนของคนที่ไม่มีเสี่ยวหมายถึง การขาดหลักประกันในกิจกรรมต่างๆ ซึ่งต้องยืมเส้นทางจากไทเฮาที่มีเสี่ยว **“ปีนั้นไปบ้านหนองหมื่นถ่านอาจสามารถได้ข้าวมาครึ่งตะกร้ากะฮ้องให้มานำทางโอดโอยว่ากูสิเอาข้าวอยู่ใสใส่ปากลูกน้อยนอ หย่างข้ามน้ำสองสามเที่อตีนฮ้อนจนพองจนแตกได้หย่างหย่องแหย่งเข้าฮ่มเอายามไป ยามมาบ่ได้ข้าวซ้ำของกะเบิดถูกเขากดเอาย้อนว่ามาไกลแล้วเขาสิให้ต่ำนี้บ่เอากะแล้ว ย้อนว่าโตบ่มีเสี่ยวเขากะบ่มีไผซ่อย บาดหลังไปนำผู้มี**

เสี่ยวกะแจ่งได้ แนวเสี่ยวจะของมีแต่อยู่บ้านเลาะน้ำนำกันบ้านโคกมันไกลบ่ค่อยมีเสี่ยวบาดหลังเลยไปบ้านโคกทางทรายมูลได้เสี่ยวทางพู้นดีกว่า"[8]

หากเป็นเสี่ยวที่มีชะตากรรมเดียวกัน แม้จะมีการดูแลความปลอดภัยแก่กัน แต่ก็แทบจะไม่ช่วยแก้ปัญหาทางเศรษฐกิจได้เลย ดังนั้นเสี่ยว จึงอยู่ในฐานะของเป้าหมายการพึ่งพาอาศัย ในเวลาเดือดร้อนที่มีดินฟ้าอากาศ เป็นผู้รักษาและสนับสนุนกฎการแลกเปลี่ยนให้ดำเนินต่อไป เพราะมักจะเกิดปรากฏการณ์ที่ตรงกันข้ามระหว่างพื้นที่เสมอ เช่นหากน้ำพอดี บ้านโคกก็แล้ง หากการทำลายกลุ่มสังคมเสี่ยวเป็นเรื่องที่เสี่ยงเป็นอย่างมาก เพราะเสี่ยวยังต้องอาศัยความเป็นไทเฮาของคู่เสี่ยว หยิบยื่นทรัพยากรเพื่อคอยแก้ปัญหาให้ตนอยู่ ดังที่เราเห็นเป็นรูปธรรมที่เกิดขึ้นในพื้นที่บ้านท่งได้พึ่งพาอาศัยร่วมกัน

หมู่บ้าน	**ทรัพยากรหลัก**	**ความชำนาญเฉพาะ**
ค้อ[9]	ข้าว(บางปีแต่ดีกว่าบ้านอื่น)มีบักแงวบักไฟ	บ้านใหญ่มีพี่น้องนอกพื้นที่หลายระดมทรัพยากรเก่ง มีจุดตั้งที่ง่ายในการระดมทรัพยากรระหว่างพื้นที่
ดอนกลอย[10]	มีปลาน้อย มีของป่า	หากินทางน้ำทางดงเก่ง, บ้านใหญ่มีพี่น้องนอกพื้นที่หลายระดมทรัพยากรเก่ง
คำน้ำสร้าง[11]	ผัก แตงต่างๆ พริก ปลา ของป่า	ปลูกผักได้ ทำนาแซงได้
แจ้งน้อย[12]	มะยม ปลา ของป่า	หาปลาเก่ง แต่เป็นบ้านน้อยมีปัญหาในการระดมทรัพยากรนอกพื้นที่เพราะจุดที่ตั้งเป็นมุมอับ
ดอนยาง[13]	ข้าว(บางปี),ปลา	หาปลาเก่ง
กล้วย[14]	ข้าว(บางปี)	เป็นคนกลางในการส่งผ่านทรัพยากรในพื้นที่
สำโรง[15]	ปลา	หาปลาเก่ง
ดอนกลาง[16]	ข้าว,ปลา	มีจุดตั้งที่ง่ายในการระดมทรัพยากรระหว่างพื้นที่

นอกจากนั้น ยังมีเสี่ยวมาจากความสัมพันธ์ก่อนหน้า เช่นเคยไปทำงานไปเที่ยวด้วยกัน หรือพ่อแม่เป็นเสี่ยวกันมาแล้วเคยพึ่งพากันได้ผล ซึ่งเสี่ยวแบบนี้ จะเป็นมรดกตกทอดมา เช่น น้องสามารถไปหาข้าวกับเสี่ยวของพี่ได้"**ฮอดยามบักโมพี่น้องบ้านกอยกะเอาปลาแดกมาแลกบักโมบ้านนี้ปลาบ้านเฮากะพอหาได้อยู่แต่กะถือว่าปันกันกินไป เพราะเป็นไทเดียวกันมีหยังซ่อยกันได้ต้องซ่อยกัน แม่หนูแดง เคยไปบ้านถาวรนำผัวขายที่ขายทางเบิดบาดทีนี้ผัวตายเลยพาลูกกลับมาอยู่บ้านนำพี่นำน้อง ที่ไฮ่ที่นาที่เคยขายให้พี่ให้น้องไปแล้วเขากะให้ยืมเฮ็ด ปีใดบ่ได้ผลกะเฮ็ดนาแซงเอา นำบวกนำหนองเลาะดงที่มันมีน้ำซับไหลออกมาตลอดปีแต่กี้แม่นบ่เป็นพี่น้องกะต้องมีเสี่ยว คนบ้านกอยมาเอายากับพ่อใหญ่ซุยบ้านคำสร้างนี้กะบ่น้อย พ่อใหญ่ครูบัวกับปู่คงนี้กะเป็นเสี่ยวกัน เลาเคยพากันไปหาปลาอยู่ซี ปลาค้าวปลาโดปลากะมันส่ำกกเสาเอามาสู่กันกิน แต่กี้หากินง่ายแต่ทุกเงิน งานบุญธาตุไปขายบักโม เจอเสี่ยวแหน่พี่น้องแหน่กะสู่เขากิน เฮาเหมามา 4-5 บาท บ่คิดเอากำไรหลายแต่ให้ดีกว่าอยู่ซื่อ ๆไปเที่ยวเสียเงินซื่อ ๆ แม่อ่อนศรีบ้านกอยเป็นม่าย ลูกเพิ่นอยากแม่สงสารเลยให้ไปซื่อ ๆเพราะถือว่าเป็นไทเดียวกันบ่แม่นทางอื่น"**[17]

อีกรูปแบบหนึ่งที่คล้ายคลึงกันกับเสี่ยวนั่นก็คือ การผูกเป็นแม่ฮักพ่อฮัก ลูกฮัก พี่ฮักน้องฮัก จะเป็นการผูกสัมพันธ์ที่คล้ายเสี่ยวแต่ต่างกันตามอายุ

"เคยไปหาข้าวบ้านทรายมูล แม่สีเพิ่น สงสารเห็นเป็นผู้หญิงมาลำบากหาอยู่หากิน เพิ่นเลยผูกเป็นลูกฮักลูกแพง ก็เลยมีแม่ฮักอยู่ที่นั้น"[18]

เป็นช่องว่างที่เกิดขึ้นมา และจากความชอบคอกันส่วนตัว แต่ประเด็นที่สำคัญกว่านั้นการกลายเป็นเครือญาติหรือครอบครัวเดียวกันของเสี่ยว ได้สร้างหลักประกันในระยะยาวด้วยการลงทุนเป็นการเกาะกลุ่มของครอบครัวที่มีความคิดคล้ายคลึงกัน ได้เสริมสร้างความหลากหลายในยุทธศาสตร์ของการประกันตนเองในครอบครัวต่าง ๆตามLAN หากเกิดปัญหาขึ้นมาในภาวะที่ล่อแหลม การสร้างหรือการลงทุนในกลุ่มเสี่ยวมีวิธีการและจัดระเบียบขึ้นโดยผ่านพิธีกรรมดังเห็นได้จาก

ผีตัวเดียวกันได้สนับสนุนวิธีการและรูปแบบที่ไม่แตกต่างกันมากนักของคนในพื้นที่วัฒนธรรมในชี(หลง)ได้ผ่านพิธีกรรมการ ***ผูกข้อต่อแขน***[19] จากนั้นกลุ่มเสี่ยว ได้ใช้วิธีที่เรียกว่าการ "***เป็นเสี่ยวต่อไต่***"[20] ซึ่งหมายความว่าเครือข่ายทางสังคมรูปแบบเสี่ยว สามารถขยายตัวเพิ่มมากขึ้น ในประเด็นนี้เห็นได้จากคำบอกเล่าของพ่อใหญ่บัว โพธิจักรที่กล่าวว่าเกี่ยวกับการเป็นเสี่ยวต่อไต่ว่า "***บักนี่กับบักนี่เป็นเสี่ยวกันบักนี่มันเป็นเสี่ยวกับบักนี่ต่อกันเป็นพืด ไปโลด***"[21]ซึ่งเป็นเสี่ยวต่อกันในความสัมพันธ์ต่อกันว่า" ***เสี่ยวมีเสี่ยวที่บ้านหนองกุง และที่บ้านหนองจอกเป็นเสี่ยวสมัยที่เป็นผู้ซ่อย(ผู้ช่วยผู้ใหญ่บ้าน)และบ้านคุ้มสะอาด(บ้านหนองแฮด) เป็นเสี่ยวกันต่อไต่กันคนนี่เป็นเสี่ยวมาก่อน ก็มาแนะนำให้รู้จักกันไปต่อไต่ไปเรื่อย ๆ ใจตรงกันถึง***

เป็นเสี่ยวได้ ถ้าใครเดือดร้อนก็ไปหากัน ช่วยเหลือซึ่งกันและกัน ถ้ามีงานต่าง ๆก็มาช่วยเหลือกัน เช่น งานบวช งานบุญ ถ้าเป็นเสี่ยวกันแล้วมีแต่รักกัน ไม่มีเรื่องต้องให้ถึงขนาดต้องเลิกกัน” [22]หรือจากการรู้จักผ่านเครือข่ายของตนเองว่า” ***เสี่ยวพ่อใหญ่อยู่หลายบ้านอยู่กาฬสินธุ์ก็มี ชื่อสุธี อยู่บ้านเมย อำเภอเมือง นายศรี อยู่อำเภอยโสธร ตำบลค้อเหนือ นายตาล โพธิ์ศรี อยู่บ้านโพธิชัน นางกอง บ้านโพธิ์ตาก นายใบ บุญภิละ ซ่งหนองขี้ควย นายสุธีไปฮู้จักกันอยู่โรงบาลพายายไปเอายาไปกินข้าวพ้อกันก็เลยฮู้จักกัน ฮักกัน พ่อศรี หมู่ฮักแก่นไปพ้อกันไปค้าขายนำกัน เลยว่าเป็นหมู่กันฮักกัน นายตาลก็คือกันไปขายควยกรุงเทพนำกัน เกิดหว่างเดียวกันก็เลยเป็นเสี่ยวกันนายตาลนี้ นายกอง แต่ก่อนหมอเป็นผู้ใหญ่บ้าน เฮาเป็นกำนันก็เลยฮักแก่นกัน นายใบเกิดอยู่นำกันไปค้าไปหยั่งก็ไปนำกัน”***[23]

ในขณะที่ไทเฮาได้เล่าถึงประสบการณ์มีเสี่ยวของยายทองมี วงศ์พิลา ว่า “**เป็นเสี่ยวกับแม่อ่อนศรีบ้านดอนกลอย เพราะเรียนหนังสืออยู่บ้านค้อมานำกัน ถูกกัน ฮักกัน ลางเที่อเพิ่นเอาปลามาให้เฮากะเอาบักหุ่งให้ ลางเที่อเพิ่นกะเอาปลามาหาข้าว เฮากะซ่อยขั่วให้ ลางปีเพิ่นบ่มีข้าว แต่เฮามีน้อย คนฮักกันบ่มีกะต้องแบ่งให้”**[24] เป็นเส้นทางแบบหนึ่งที่เกิดขึ้นมาในชีวิตประจำวันพร้อมกับความยากลำบากได้ ทำให้คนในพื้นที่วัฒนธรรมพระธาตุคำบู่ได้สร้างเครือข่ายความร่วมมือของคนในพื้นที่เดียวกัน ผ่านพิธีกรรมความเชื่ออันเดียวกัน คือพระธาตุคำบู่ สามารถทำให้คนในพื้นที่มีความรู้สึกเป็นพวกเดียวกัน หรือที่เรียกว่า “**ไทเฮา**” ขึ้น.”**เป็นไทเดียวกันเป็นไทเฮาเบิด ไปเอาบุญธาตุนำกัน มักนิสัยใจคอกันกะผูกข้อต่อแขนเป็นเสี่ยวฮักกัน สัญญากันว่ายามเดือดร้อนต้องซ่อยกัน”**[25] เป็นประสบการณ์เดียวกันกับคนในรุ่น80ปีขึ้นไปที่ยังจำเรื่องราวความหลังของการสร้างพันธมิตรเสี่ยวผ่านการทำทางเกวียนที่เรียกว่า ทางต่อท้อง “**แต่ก่อนเขาไปเฮ็ดทางนำกันยามแล้วบ้านนั้นบ้านนี้กะลงเงินกินเนื้อกินเหล้ากัน อิพ่ออยู่บ้านเว้าให้ฟังว่าเพิ่นได้เสี่ยวย่อนเฮ็ดทางนั้นหละ”**[26] หรือเป็นกันมาตั้งแต่วัยเด็กชอบคอกัน

การเกิดขึ้นมาของเครือข่ายเสี่ยว ได้ชี้ให้เห็นว่า คนบ้านท่งในอดีตสามารถจัดองค์กรทางสังคมที่มีความเหมาะสมสอดคล้องกับธรรมชาติของพื้นที่ทำกิน ในขณะเดียวกันได้สร้างเครือข่ายให้กว้างไกลพึ่งพาอาศัยมากยิ่งขึ้น เป็นธรรมชาติของศีลธรรมที่เกิดขึ้น เมื่อเผชิญชะตากรรมเดียวกันในปัญหา การเกิดเครือข่ายจึงเป็นการสืบจิตวิญญาณขึ้นมาได้อาศัยภัยพึ่งกัน ดังนั้นการบรรลุกิจกรรมทางเศรษฐกิจในเงื่อนไขข้อจำกัดในทรัพยากรเป็น ***การคัดเลือกวิถีชีวิตและการเรียนรู้ในการเอาตัวรอดของคนบ้านท่ง ใช้สถาบันทางสังคมกำกับการกระจายทรัพยากรภายในกลุ่มมากกว่าการใช้การแข่งขันกลไกของราคาตลาดในการได้มาทรัพยากร*** ดังนั้นเสี่ยว เป็นทุนที่ยิ่งใหญ่ของคนบ้านท่ง สร้างภารกิจในการคัดเลือกเส้นทางชีวิตในสังคมวัฒนธรรมของคนบ้านทุ่งอย่างต่อเนื่อง

เสี่ยว ทุนสำรองของครอบครัว

เครือข่ายทางสังคมในรูปแบบเสี่ยว สามารถยกระดับเป็นความสัมพันธ์ระดับครัวเรือนได้เช่นพ่อเสี่ยวแม่เสี่ยว ,เสี่ยวผัวเสี่ยวเมีย,ลูกเสี่ยว,พี่เสี่ยวน้องเสี่ยว เห็นได้จากการให้ลักษณะนี้ว่า ***น้องเสี่ยวชื่อนางแดง เอื้อยเสี่ยวชื่อลิ น้องสาวเสียวชื่อเลิง และบักพัดสอน น้องเสี่ยวผู้ชายชื่ออาแถว พี่ชายเสี่ยวชื่อครูบิน***[27] ซึ่งได้รับการยืนยันว่า ***"พ่อเสี่ยวแม่เสี่ยว บ้านบงอีเลิศตอนนี้ยังมีอยู่"*** เป็นการใช้เครือข่ายเสี่ยวของตนเองเมื่อเกิดวิกฤติการณ์ผ่านเข้ามาในวงจรชีวิตของตนเอง โดยได้เล่าถึงการให้การช่วยเหลือของเสี่ยวของตนเองว่า "***ครั้งแรกไปกับแม่ใหญ่หนู แม่ใหญ่หนูมาเอิ้นว่า "มาไปแลกข้าวกันเถาะ ไปยามพ่อเสี่ยว อ.อาจสามารถ บ้านพ่อเสี่ยวตายแล้ว เหลือแต่ลูกเต้า เพิ่นก็เลยพาไปทั่วบ้าน ได้ข้าวมา 6 กระสอบ เสี่ยวของพ่อ ตอนนั้นแม่(ผู้ให้สัมภาษณ์)ยังน้อยเพิ่นก็มายาม หาบกบหามเขียดมาแลกข้าว บ้านเรา***[28]

จากตรงนี้เราเห็นความคิดและจิตสำนึกเป็นรูปแบบที่หล่อหลอมทางวัฒนธรรมเดียวกัน โดยสามารถที่จะขยายตัวออกมาออกมาได้ หากมีความชอบคอกันและที่สำคัญสามารถส่งผ่านเป็นมรดกทางจิตวิญญาณได้หากกฎและกติกายังใช้อยู่ ในเรื่องนี้เห็นได้จาก ความหมายของเสี่ยวที่แสดงออกมา ให้ความหมายที่ค่อนข้างเป็นสไตล์ในวิถีชีวิตของตนเอง ที่สอดคล้องกับพื้นฐานของวัฒนธรรมสังคมในลุ่มน้ำชี(หลง) เกิดขึ้นมาจากพ่อแม่หรือสร้างขึ้นมาเอง หรือระบบธรรมชาติเรียกร้อง ต้องใช้เครือข่ายเสี่ยว เพื่อประกันตนเองในภาวะของความล่อแหลมในชีวิต ดังจิตสำนึกที่สะท้อนออกมาของการใช้เครือข่ายเสี่ยวในชีวิตของตนเอง

องค์กรทางสังคมในรูปแบบเสี่ยวของผีตัวเดียวกัน ได้ให้ความหมายว่าเป็นทุนทางสังคมของเศรษฐกิจครัวเรือนของคนที่อาศัยอยู่ในพื้นที่ มีเป้าหมายเพื่อการเอาตัวรอด และรูปแบบความสัมพันธ์ของคนที่อาศัยอยู่ภายในพื้นที่ แสดงออกมาเมื่อเป็นสมาชิกในกลุ่มเสี่ยวกันแล้ว ต่างก็มีหน้าที่ต่างก็มีภารกิจ ที่จะช่วยเหลือแบ่งปันกันเพื่อเอาตัวรอดร่วมกัน

❖ ดังเช่นเกิด เมื่อเผชิญวิกฤติการขาดแคลนทรัพยากรในพื้นที่วัฒนธรรมบ้านขวาวว่า ***"คั้นเป็นเสี่ยวกันแล้วมีแนงใด๋กะอยู่กะกินนำกัน แบ่งสันปันแจกกันไป ปันไปกะฮักกัน***[29]***"*** ได้รับการช่วยเหลือจากเสี่ยวในการประกอบกิจกรรมทางเศรษฐกิจของตนเอง

ทำให้เกิดการเคลื่อนย้ายทรัพยากรไปตามเครือข่ายของตนเองว่า"***สิหาปลามาเฮ็ดปลาแดก พู้นแหล้วบ้านโพธิตากเพิ้นเอามาให้ เป็นเสี่ยวกับบักหำ เข้าโรงเรียนนำกัน โพธิตากมันติดยังนี้แหล้ว เค้าเฮ็ดสะดุ้ง ปลายังมันหลายมาทางบัวขาวลำยังมันก็มา บ้านโพธิตากเพิ้นเอาปลาแดกมาให้เทื่อละไห เพิ้นฮู้ว่าเฮาบ่มีหม่องไปใส่ซอนใส่ไซ ได้ปลา เพิ้นเลยเอามาให้ เพิ้นถามว่ามีปลาแดกกินบ่ เฮาก็ว่าบ่มีมีแต่ซื้อกิน เขาก็เอามาให้***"[30] คนในพื้นที่วัฒนธรรมบ้านขวาวได้ให้ความสำคัญต่อสถาบันทางสังคมเสี่ยวว่า สามารถกระจายทรัพยากรแก่คนที่มีความสัมพันธ์ใกล้ชิดในเครือข่ายเดียวกัน อยู่บนวิธีคิดที่เห็นอกและเข้าใจชะตากรรมเดียวกันในการประกันการอยู่รอดของสมาชิก

แม่ใหญ่บุ่น ฟูมปะหมัน.หนึ่งในเครือข่ายเสี่ยว

ให้ความหมายที่ค่อนข้างเป็นสไตล์ในวิถีชีวิตของตนเอง ที่สอดคล้องกับพื้นฐานของวัฒนธรรมสังคมในลุ่มน้ำชี(หลง) เกิดขึ้นมาจากพ่อแม่หรือสร้างขึ้นมาเอง หรือระบบธรรมชาติเรียกร้อง ต้องใช้เครือข่ายเสี่ยว เพื่อประกันตนเองในภาวะของความล่อแหลมในชีวิต ดังจิตสำนึกที่เป็นวิธีการปกป้องคนที่ร่วมในชะตากรรมเดียวกันว่า ***"เสี่ยวสมัยโบราณสิมีซูก(ทุก)บ้านผู้เฒ่าเป็นเสี่ยวเป็นเฮยกัน เสี่ยวมันสิฮักแก่นกันไปยามกันคันว่าเฮาบ่มี คันผู้เสี่ยวมี คันเฮาไปเพี้ยสิช่วยเหลือเฮาได้ยืมเงินเพิ้นก็ได้ ยืมข้าวเพิ้นมากิน เพิ้นบ่คิดดอกคิดหยั่งเสี่ยวเอาไปกิน ขอข้าวก็ไปกินคันเสี่ยวมีก็เอาไปกิน คันเสี่ยวมีเสี่ยวสิเอาไปส่ง"***[31] ดังนั้นความหมายของการให้ยืมเงินหรือสิ่งของเป็นรูปแบบเฉพาะของเครดิต คือเครดิตอยู่บนพื้นฐานของความเชื่อถือในน้ำใจ มากกว่าความเชื่อถือในการกลับคืนมาของเงินที่ให้กู้ และการให้กู้เงินหรือการให้เช่า ในขณะเดียวกันความหมายของเสี่ยวให้ความช่วยเหลือ เมื่อเข้าสู่ปัญหาในชีวิตประจำวันสามารถยืมสัตว์เลี้ยงที่ใช้ไปในการลากไถ ***"ได้เอาควยเพิ้น(เสี่ยว)มาเฮ็ดนาก็ได้สมัยก่อน เสี่ยวฮักข้าเจ้าฮักกันอีหลี คันว่าเสี่ยวกัน เป็นเสี่ยวจนตายหนีจากกัน"***[32]

❖ ไทเฮาได้ใช้เสี่ยวในทิศทางของการช่วยเหลือหรือยืมหรือการให้ การกระจายทรัพยากรเช่นกัน ข้อจำกัดและชนิดของความแตกต่างของทรัพยากรและความชำนาญในพื้นที่ได้ส่งผลให้คนในพื้นที่วัฒนธรรมพระธาตุคำบู่ สร้างกลไกทางสังคมภายในกลุ่มของตนขึ้นมา เพื่อใช้เคลื่อนย้ายทรัพยากรที่ไม่มีในพื้นที่ของตน โดยเฉพาะความสัมพันธ์ตามLANในพื้นที่ ดังเช่น "**บ้านค้อมีนาทุ่งหลายยามน้ำท่วมเขาได้ข้าว เฮากะได้เอาปลาไปหาเขา กะพอได้กินไปสองสามมื้อ**"[33] และ "บ้านกอยเฮ็ดนาทามหลายน้ำท่วมดู่ ปีได้เฮาพอมีข้าวกะเอาไว้ถ้าเสี่ยวบ้านกอย เสี่ยวกะมีแม่น้อยบ้านกอยลางเทื่อกะมายืมข้าวไปกิน เฮากะให้ ลางเทื่อเขากะเอาปลามาให้เฮาซื่อๆ เฮา

กะเอาปลาไปหาข้าวบ้านอื่นนำ แม่น้อยเขากะไปหาข้าวคือกัน ลางเที่อเขาเอาปลามาให้ซื่อๆเฮาบ่มีเขากะให้ซื่อๆถือว่าสู่กันกิน ลางเที่อกะแลกกันถือว่าตอบแทนกันเป็นหมากม่วงหมากแงวไป ลางเที่อเฮามีเงินเฮากะซื้อ ถือว่าซ่อยกัน ยามเฮาอยากได้ปลาไปหาข้าวเฮากะไปบอกให้เพิ่นหาปลามาส่งแหน่ข้อยสิเฮ็ดปลาแดก เพิ่นกะไปแก่ขวดแล้วเอามาส่ง เฮามีข้าวหลายเฮากะแบ่งเพิ่นคือกัน เพราะว่าปลาเพิ่นมีหลายเพิ่นเลยบ่แพง ถ้าเฮาได้ปลาไปหาข้าวมื้อเพิ่นบ่มีข้าวเฮากะต้องซ่อยเพิ่น ลางเที่อเฮาได้กะบองมากะเอาไปส่งเพิ่นเพราะว่าบ้านเฮาบ่มียางต้องไปหาขี้กะบองมาแต่บ้านโคกบ้านเฮาน้ำท่วมดู่ยางบ่ออก กะซ่อยกันไปซ่อยกันมาแจ่งซี้แหล่ว ถ้าบ่ซ่อยเขายามเฮาเดือดฮ้อนสิหันไปทางใดกะยากแหล่ว แต่เฮามีเสี่ยวนี้ดี แจ่งเพิ่นไปเห็นข้าวบ้านใดหลายกะมาบอกเฮาว่าไปเด้อบ้านทรายมูลข้าวเขาหลายข้อยๆไปมาแล้ว เขาสั่งให้เอาบักแงวไปพร้อมเด้อ เฮาไปตามนั้นเฮากะง่ายแหล่ว”[34]

เสี่ยวถึงแม้ว่าเป็นตัวกระจายทรัพยากร เป็นทรัพยากรสำรองของครอบครัว แต่ให้ความหมายของการใช้ทรัพยากรเพื่อการบริโภคจากความอดหยากภายในวงพี่น้องหรือญาติที่ใกล้ชิดของตนเอง ในขณะเดียวกันความเข้าใจกันตรงนี้ ช่วยให้กลไกทางสังคม❋ผลิตซ้ำอย่างต่อเนื่อง ผ่านสถาบันทางสังคมเมื่อเกิดภาวะวิกฤติของตนเอง จำเป็นใช้ทรัพยากรสำรองที่มีอยู่ตามธรรมชาติ สร้างให้เกิดทรัพยากรและความสามารถของแรงงาน เปลี่ยนแปลงทรัพยากรเพื่อตอบสนองต่อการบริโภคของตนเอง ดังนั้นเสี่ยวเป็นทุนสำรองทางสังคมที่เกิดขึ้น มาจากการออกแบบวัฒนธรรมของบรรพบุรุษตนเองในการปรับตัวต่อความเสี่ยงทางธรรมชาติให้ลงตัว ในจิตวิญญาณตามวิถีชีวิตเก่า คือวัฒนธรรมที่อยู่นอกระบบตลาด ไม่มีจุดมุ่งหมายของการแข่งขันในการสร้างมูลค่า แต่เป็นการใช้จริยธรรมของสังคมในการกระจายทรัพยากรอย่างจำกัดให้กับคนในพื้นที่ มีความเชื่อทางศูนย์กลางในจิตวิญญาณและผ่านการเกาะกลุ่มทางสังคมให้ดำเนินชีวิตอยู่ได้

เสี่ยว-ผู้ส่งผ่าน+ผู้ค้ำประกัน

ตัวตนของเสี่ยวเป็น”**ตัวส่งผ่าน**”และ”**ผู้ค้ำประกัน**” เป็นการบ่งบอกความหมายว่าเป็นพวกเดียวกันที่มีความเดือดร้อนในช่วงเวลานั้น พร้อมที่จะช่วยเหลือคนที่มาขอร้องด้วยหากเผชิญปัญหาด้วยกันหากมีโอกาสในวันข้างหน้า ดังนั้นการมีตัวส่งผ่าน ถือว่าเป็นการสลายปัญหาการใช้ภาษาในจิตวิญญาณที่แตกต่างกัน เพราะว่าเสี่ยวเป็นตัวค้ำประกัน ดังนั้นเสี่ยวแสดงออกมาในจิตวิญญาณของผู้ที่ส่งผ่าน ในขณะเดียวกันเป็นหลักประกัน ให้กิจกรรมของ2ฝ่ายที่ติดต่อกันนั้นดำเนินไปได้อย่างราบรื่น

❋ กลไกทางสังคมหมายถึงค่านิยมทางวัตถุและจิตใจของคนในพื้นที่อันเป็นรูปธรรมโดยเข้าไปยึดครองกิจกรรมในชีวิตประจำวัน ความคิดเห็นในสังคม อารมณ์ การคาดหวังทางสังคมและความแตกต่างของคนในกลุ่มทางสังคมออกมา

❖ ดังเช่นในพื้นที่วัฒนธรรมบ้านขวาว ได้ใช้เครือข่ายทางสังคมรูปแบบเสี่ยวของตนเองเมื่อเกิดวิกฤติการณ์ขึ้นในพื้นที่ เพื่อเอาตัวรอดในกิจกรรมการหาข้าว ซึ่งเป็นรูปแบบในการเอาตัวรอดของผีตัวเดียวกัน แม้ว่าเข้าสู่ความสัมพันธ์ในระบบตลาด เห็นได้จากปัญหาการเกิดน้ำท่วมในปี พ.ศ. 2544ในพื้นที่ตนเอง ถือว่าเป็นอุปสรรคในการเอาตัวรอดของคนในพื้นที่ โดยแม่ใหญ่ละออได้ใช้เครือข่ายเสี่ยวของตนเอง ในเหตุการณ์วันที่ 29 มกราคม 2545ได้เล่าว่า“***ไปยามบ้านเสี่ยว บ้านนาขาม อำเภอกุฉินารายณ์ จังหวัดกาฬสินธุ์ ผูกไหว้แล้วนาน ๆจึงจะมายามกัน เวลาแม่ไปแลกแม่ก็เลยเว้าว่า มาหาข้าวไปกินน้ำท่วมข้าวกู”***[35] จากจุดนี้ได้เห็น

ข้าวเป็นผลผลิตหลักของบ้านค้อ ซึ่งเป็นหนึ่งในพื้นที่บ้านโคก

ยายบุญ ฟูมปะหมันหนึ่งในผู้ใช้ช่องทางของเสี่ยวในการประกันตนเอง

ถึงความเป็นเสี่ยว เป็นความรู้สึกที่มีความเคร่งครัด ความสัมพันธ์ที่แสดงออกมาเป็นความช่วยเหลือคนที่เป็นสมาชิกในเครือข่ายทางสังคม เมื่อไหร่เกิดการขอร้องให้ความช่วยเหลือใครที่มีพื้นฐานมาจากกลุ่มทางสังคมในรูปแบบเสี่ยว เมื่อนั้นได้เกิดความช่วยเหลือ จึงเห็นได้จากการส่งสัญญาณตอบรับมาจากแม่ละออซึ่งเป็นสมาชิกในเครือข่ายแม่ใหญ่ละออได้เล่าว่า " ***มากูพาไปขัวก่อนจะมาเอาเฮือนเฮา"***[36] หลังจากนั้น เสี่ยวของแม่ใหญ่ละออได้ทำหน้าที่เป็นตัวเชื่อมโยงกับทรัพยากรภายในพื้นที่บ้านนาขาม ได้พาไปยังบ้านต่างที่เป็นสมาชิกในกลุ่มทางสังคมของตัวแม่ก้อมโดยให้ความหมายว่า "***เสี่ยวพาไปขัวมาแล้วจึงมาตักอยู่เฮือนให้เพิ่น(เสี่ยว)ไปหาอื่นมาติ่มกัน กับข้าวที่อยู่เฮือนแม่(ผู้ให้สัมภาษณ์) ถ้าไม่ได้ข้าวจึงมาตักอยู่เฮือนให้ ถ้าได้ข้าวหลายจึงตักข้าวที่อยู่เฮือนให้เพิ่นบ่หลาย ผ้าแพร 2 ผืน ข้าว 1 กระสอบ บักหอยให้ 1 มื้อที่ทำอาหารได้ข้าวสารซัก 3 กิโล บางครั้งก็ให้ข้าวพอหม่าข้าวครั้งหนึ่ง ปลาเอียบ(แห้ง) 1 ถุง แตงกวา 1 ถุง บางเฮือนให้ถุงดำหนึ่ง บางเฮือนให้กะต้าหนึ่ง แล้วแต่เพิ่นสิให้ ถ้าได้บ่หลายก็ขอติ่มแนมันได้หน่อย"***[37]

จากจุดนี้แสดงให้เห็นว่าเสี่ยวเป็นผู้ที่ส่งผ่าน ผู้ผ่านและมีสายใยสัมพันธ์ในอำนาจของการได้มาในทรัพยากรสู่การแลกเปลี่ยนทรัพยากร ไม่ได้มีการวางแผนล่วงหน้าเหมือนกับซื้อขายต่างตอบแทน(Barter System)*คือการยืนหมูยื่นแมว แต่เกิดขึ้นมาจากประเพณีในชีวิตประจำวันของสังคมชาวนา ในการจัดการปรับตนเองให้อยู่รอดจากระบบพื้นที่ทำมาหากินในระบบธรรมชาติที่ไร้การกำกับ พลังธรรมชาตินี้ ได้มีส่วนในการกำกับเส้นทางชีวิตในการให้ผลผลิตหรือการแลกเปลี่ยนผลผลิตของตนเอง*

เป็นกิจกรรมของการสร้างความเชื่อมโยงในการผูกกันในระหว่างพื้นที่ได้ดีด้วย แม้ว่าการแลกเปลี่ยนทุกคนไม่ได้คำนวณในมูลค่าของการแลกเปลี่ยนในกิจกรรมในแต่ละครั้ง แต่เป็นเพียงการเข้าร่วมในกระบวนการแลกเปลี่ยน ได้มีความทรงจำที่ดีว่าเป็นหนี้ใครบ้างในทางจิตใจและให้ความหมายในสิทธิของตนเองที่ว่าไม่ใช่ของฟรี ดังนั้นไม่มีความหมายของการสร้างการแลกเปลี่ยนแค่ครั้งเดียว แต่เป็นการแลกเปลี่ยนที่มีจิตใจที่ผูกพันกันที่ว่า"**วันนี้คุณให้ใคร คุณคิดว่าเป็นเรื่องส่วนตัวของคุณ แต่พรุ่งนี้ เพื่อนบ้านมาหาคุณและนำส่วนอื่น(การบริการ ข้อมูล อาหารและอื่น)มาแบ่งปันกับคุณ"**

❖ ในขณะที่เสี่ยวในความหมายของไทเฮา ไม่ได้คิดเรื่องกำไรจากเงินเป็นหลัก แต่คิดเรื่องการมีเพื่อนมีมิตรเป็นหลัก"***ลางปีแม่กะเฮ็ดข้าวละซองขาย อยู่ซื่อ ๆอยากได้เงินเห็นข้าวเจ้าเหลืองมีกะเลยเฮ็ดบ่ได้ลงทุนหลายมีแต่แนวหาได้ ยามไปขายบ่ได้คิดกำไรว่าท่อนั้นท่อนี้ เพราะว่าอยากได้เงินกะเอาข้าวละซองไปแลกซื่อ ๆหาบขายนำบ้าน ลางเที่อกะฮอดบ้านกล้วยบ้านกอย กะให้เขาสี่ถ้วยต่อบาท ลางคนขอห้าถ้วยบาทกะให้ลางคนขอให้ลูกกินจักถ้วยแหน่ กะให้เขา ได้เงินบ่หลายบ่คือไปขายในเมืองได้ถ้วยละ50ตาง แต่ขายนำบ้านได้***

เห็นพี่เห็นน้องบ่ได้เงินแต่ได้แนวอื่นได้ปลาแดกบักพริกบักเขือ อยากได้เงินหลาย ๆแจ่งไปขายยโส”[38] และการช่วยเหลือของไทเฮาที่แม่บุญเพ็ง ใครชม บ้านท่าเยี่ยมได้ประสบมาคือ **“ปีนั้นลูกแม่ใหญ่วันบ้านกอยส่าวนาซ่างทราย เพิ่นเป็นครูอยู่ไกลเฮาเลยไปขอเฮ็ดนาเพิ่นบอกเพิ่นว่าสิแบ่งข้าวให้ผู้ละครึ่ง เพิ่นกะให้เฮ็ด ปีนั้นข้าวงามน้ำบ่ท่วมเฮาได้ข้าวหลายเพิ่นเอานำแค่30ข้าวบ่พอครึ่งซ่ำ”**[39] และความหมายของคนที่ให้การช่วยเหลือต่อไทเฮาคือ **“ให้พี่น้องไทเดียวกันได้เฮ็ดอยู่เฮ็ดกินไป เพิ่นบ่มีเพิ่นแจ่งขอ”**[40]

นอกจากนี้ ความเป็นไทเฮายังช่วยเหลือสมาชิกที่อยู่ห่างไกลทรัพยากรด้วยการยอมรับในการเป็นตัวกลางในการส่งผ่านทรัพยากรของคนบ้านกล้วย เกิดจากว่าคนบ้านกล้วยย้ายจากบ้านค้อมา เพื่อให้ใกล้ที่ทำนาทำให้บ้านกล้วยค่อนข้างหากินทางอื่นลำบาก ทำให้คนบ้านกล้วยต้องปรับตัวเป็นไทเฮาแบบพิเศษ คือ **“บ้านเฮาลงซีกะไกลไปยังกะยาก ลางปีอึดข้าว กะไปยืมข้าวซื้อข้าวอยู่บ้านค้อ แม่กองบ้านค้อขายข้าวให้กันมากิน หมื่นละ5 บาท เฮากะแบ่งกินละแบ่งแลกปลากับเสี่ยวบ้านกอย ได้ปลาแล้วกะเอาไปหาข้าวหมุนกันไป เอิ้นว่ากกขายปลายกิน ลางปีกะไปซื้อปลาบ้านกอยก่อน แต่ต้องซื้อบ่ปลากะข้าวซื้ออย่างอื่นแจ่งหมากโมกะแลกแนวอื่นได้น้อย บ่พอกิน”**[41]

ตรงกับการให้ความสำคัญของปลาและข้าวต่อไทเฮาที่ว่า **“ยามน้ำยามนาบ่ได้หาต้องหามาก่อนมีข้าวมีปลาแดกกะบ่อดตาย ต้องไปหามาเฮาหามาได้มีคนขอกะให้เขาแต่พอเกินเฮากิน”**[42]

เราเห็นว่า นัยของเสี่ยว ก่อให้เกิดกิจกรรมภายในกลุ่ม ได้สร้างความมั่นใจในการติดต่อของคนที่มาใช้กลุ่มของตนเองว่า ได้กระจายทรัพยากรสอดคล้องกับ ***การช่วยเหลือแก่คนที่มีชะตากรรมเดียวกันและที่สำคัญมีจิตวิญญาณเดียวกันคือ ทรัพยากรนี้ได้นำมาใช้เพื่อการบริโภคแก่คนที่มีปัญหาจริง ๆและเป็นคนที่ใกล้ชิด มีความสนิทชิดเชื้อดังที่เสี่ยวได้ให้เป็นหลักประกัน*** เพราะในภายภาคหน้าการลงทุนในการเกาะกลุ่มที่เกิดขึ้น ต้องให้ความช่วยเหลือแก่คนที่เคยช่วยเหลือในตอนนี้ในช่วงที่เกิดภาวะวิกฤติแก่ตนเองซึ่งเกิดขึ้นมาได้ทุกเมื่อ การลงทุนในวันนี้อาจได้กลับคืนมาอย่างแน่นอนหากเดือดร้อน เสี่ยวเลยกลายเป็นตัวเปิดปิดการไหลเวียนถ่ายเททรัพยากรตามLAN เพื่อให้เกิดความไหลลื่นและสร้างความมั่นใจภายในกลุ่มของความปลอดภัยโดยทุกครั้งไม่มีอุปสรรคใดๆ และเป็นการขยายเครือข่ายที่เพิ่มขึ้น เป็นผลมาจากการประกันและการส่งผ่านโดยเสี่ยวในกลุ่มของตนเอง

เสี่ยว-ศูนย์กลางการกระจายทรัพยากรใหม่ระหว่างพื้นที่

เสี่ยวในความหมายของพื้นที่ทางวัฒนธรรมในลุ่มน้ำซี(หลง)เป็นปรากฏการณ์ทางสังคมที่ให้ความหมายอย่างมากในการเอาตัวรอดของคนในพื้นที่ เสี่ยวเป็นสถาบันทางสังคม[❁]ที่อยู่ในความหมาย**"การกระจายใหม่ของทรัพยากรระหว่างพื้นที่"**ดังที่เกิดขึ้นมาในพื้นที่วัฒนธรรมพระธาตุคำปู่ในการสร้างคลังทรัพยากรสำรองของตนเองขึ้นมา เมื่อเผชิญภาวะวิกฤติของตนเองเป็นรูปแบบของการกระจายทรัพยากรใหม่ บ้างก็ผ่านการให้หรือเครดิตหรือการแลกเปลี่ยน มีความซื่อสัตย์ระหว่างกัน เป็นความทรงจำระหว่างผู้ให้และผู้รับที่เป็นเจ้าของกลุ่มทางสังคม ซึ่งถือเป็นหนี้ทางน้ำใจระหว่างผู้ให้กับผู้รับอยู่

เสี่ยว ถือเป็นการเกาะกลุ่มขั้นพิเศษของเศรษฐกิจแบบการกระจายใหม่(ให้)ที่มีการตีกรอบความเข้าใจ ว่าด้วยการช่วยเหลือกันเมื่อเผชิญปัญหา ภายใต้ความเป็นคน คนเดียวกัน ซึ่งมั่นคงและใกล้ชิดมากกว่าความเป็นไทเฮา เพราะความสัมพันธ์เหมือนกับความสัมพันธ์ภายในครอบครัว(เรื่องภายในครอบครัว) นั่นก็คือเป็นการให้เพื่อ **"เรา" ที่เป็นคน"จิตวิญญาณ"**เดียวกันดังเช่น

❖ เสี่ยวในพื้นที่ทางวัฒนธรรมบ้านขวาว ได้จัดการกระจายทรัพยากรใหม่คือการไปคั่ว ซึ่งจากคำบอกเล่าของพ่อใหญ่หลั่น สีแสนตอ ได้คลี่คลายปัญหานี้โดยกล่าวว่า ***"พาไปคั่วบ้าน ก็พาไปหาข้าวหาของนี้แหละ ก็เป็นพี่น้องแน่ลังเที่อก็มีหมู่พวกมาจากบ้านอื่นมาขอปลาไปกิน มันเป็นจังซี่มีหมู่ผู้หนึ่งอยู่อาจสามารถเป็นเสี่ยว หมู่ฮักกัน เป็นบัดดี้(Buddy)กันเพิ้นซื่อทิดคำ ก็มาฮอดปุ้บกูบ่มีปลากิน มึงตัดเฮอะไว้เด้อ มานัดกันไว้เด่เดือนนั้นกูสิมายาม มึงเดือนเมษาเด้อสงกรานต์กูสิมายาม พอเมษามาปุบเฮาก็เอาเพียก เอาด่างไปอ้อมเฮอะฮั้นแหละ ต้องฟันไว้สองสามเฮอะนำซีหลง เอาเพียงไปอ้อมแล้วก็เอามากินกัน สมัยก่อนบ่มีเหล้าภาษี กินแต่เหล้าต้ม ก็เหล้าโทเราฮั้นแหละแต่ไปกลั่นเอาหัวน้ำเหล้าเถื่อนก็คือเหล้าบ่ได้จ่ายภาษีฮั้นแหละ ก็กินกันสิเมียกก็แต่งปลาแต่งหยังให้กันผู้เสี่ยว ที่เหลือก็ย่างไว้เด่หละปันพี่ปันน้องในบ้านนี้ ตัวงาม ๆเอามาเฮ็ดปลาแดกปลาร้าไว้ ตัวเล็กก็งามได้ งามคือมันบ่เน่า ยังสดอยู่แต่กี่บ่มีตู้เย็นผู้หญิงอยู่ข้างบนก็เอาปลาไว้ให้ผู้หญิงทำกับข้าวไว้ ทำต้มกินปลา"***[43]

การประกอบกิจกรรมการคั่วที่เกิดขึ้นใช้เสี่ยวเป็นตัวกลางสำคัญ ซึ่งเครือข่ายเสี่ยวก็ให้ความช่วยเหลือตลอดเวลาเมื่อถึงความจำเป็นว่า"***เสี่ยวแม่ก้อมมายามแม่ก็พาไปคั่วเฮือนแม่มูล แม่วาแม่รัด เฮือนย่าสังข์ เฮือนอาตือ ให้เฮือนละกระต้าก็มาทอกใส่กันได้ 4 สอบปุ้ยบาทนี้แม่ก็ตักของแม่ให้ไปสีให้ข้าวสารไปสอบป่านสอบนึ่งกับข้าวจ้าวสอบหนึ่ง เพิ้นไปหาก็ได้กระสอบหนึ่ง เฮาไปเว้าว่า อามาเบิ่งของฝากนำข่อยแน่เสียวมายาม เพิ้นเอาผ้าห่ม มา***

[❁] **สถาบันทางสังคม**หมายถึงประวัติศาสตร์ที่เกิดขึ้น รูปแบบที่มีความมั่นคงในการจัดตั้งกิจกรรมร่วมกัน การกำกับบรรทัดฐาน ประเพณี ความเคยชิน และทิศทางในการตอบสนองรากฐานในการบริโภคของสังคม

แลกสองผืนกับมันแกวกับกล้วย มันแกวเพิ้นเอามาแต่สวนแต่ภูเพิ้น มันแม่นพี่น้องกันก็เอานำกัน เพราะว่าเพิ้นเป็นพี่น้องกับเฮา เฮาก็บ่ไปคั่วเฮือนอื่นเฮาไปคั่วแต่เฮือนพี่น้องเฮาจังซี่หนา ยามพี่น้องเพิ้นมาเพิ้นก็มาคั่ว"[44]

จากจุดนี้ได้แสดงให้เห็นถึง การระดมทรัพยากรภายสมาชิกในสถาบันทางสังคมของตนเอง เป็นคุณลักษณะสำคัญของกลุ่มทางสังคมระหว่างครอบครัวในการบริการที่เน้นการกระจายทรัพยากรระหว่างกัน ไม่ให้ความสนใจต่อการเฝ้าติดตามในการแลกเปลี่ยนที่เท่าเทียมกันให้มากที่สุด ดังนั้นคุณลักษณะของการประกอบกิจกรรมทางเศรษฐกิจรูปแบบการไปคั่ว จึงเป็นการนำพาไปสู่การแลกเปลี่ยนที่เป็นสิ่งของต่อสิ่งของระหว่างกัน มีเป้าหมายเพื่อการเอาตัวรอด โดยการกระจายทรัพยากรภายในสมาชิกที่สังกัดอยู่ในสถาบันทางสังคมของตนเองที่อาศัยอยู่ทั้งในและนอกพื้นที่วัฒนธรรม

การพาไปคั่วมีนัยของการกำกับโดยสถาบันทางสังคมได้กดดันให้สมาชิกในพื้นที่ต้องเข้าร่วมกิจกรรมการแลกเปลี่ยนดังกล่าว เห็นได้จากการให้ความหมายของคนในพื้นที่ว่า***ขี้นกันบ่ได้*** ดังนั้นการประกอบกิจกรรมการไปคั่ว จึงเป็นลักษณะของการระดมทรัพยากรของสมาชิกในสถาบันทางสังคมของตนเองที่อาศัยอยู่ในพื้นที่ เพื่อตอบสนองต่อความต้องการเอาตัวรอดของสมาชิกที่สังกัดในสถาบันทางสังคมที่อาศัยอยู่ต่างพื้นที่วัฒนธรรม ซึ่งได้ประสบปัญหาภัยพิบัติที่

ปู่สุด ชาระ.ผู้ที่เคยใช้บริการในช่องทางการคั่ว

เกิดขึ้นมาในชีวิตประจำวัน ซึ่งบทบาทที่สำคัญนั้นไปร่วมกันมีสตรีเป็นผู้จัดการเป็นหลักในภารกิจเหล่านี้ว่า "***พาไปคั่วก็มีอยู่หละเนาะคันพี่น้องมาหา หานำอ้อมแอ้มใกล้ๆกันนี้แหละ หานำพี่นำน้องนำหมู่นี้แหละ มีแต่พวกแม่หญิงแหละพาไปคั่วอ้อมแอ้มหมู่นี้แหละหมู่ยายหยู่ หมู่***

ใหญ่สอนบ้านโนนฮั้นแหละ พี่น้องเฮาเอง เฮาก็ไปเว้ากับเพิ้นว่าพี่น้องข่อยมายาม ซอยข่อยแน่ก็ว่าจังซี่ก็เลยได้เอานำกัน บ่อยากเอาก็ได้เอามันขิ้นบ่ได้ พี่น้องทางไกลเพิ้นมายาม ก็เลยได้เอานำกันบ่อยากเอาก็ได้เอา เพิ้นมาหาข้าว เฮาก็หาแลกกันพอซำนี้ ลังเที่อเพิ้นก็มาหาปลาแดก ลังเที่อเพิ้นก็มาหาปลาส้ม เพิ้นก็มาหาเฮาลังเที่อเฮาก็ไปหาเพิ้นลังเที่อเพิ้นก็มาหาเฮา เปลี่ยนกันซันแล้ว พอปันกันไป "[45]

จากจุดนี้ ได้ชี้ให้เราเห็นถึง ความหมายของการประกอบกิจกรรมทางเศรษฐกิจในรูปแบบ"**การพาไปคั่ว**" เป็นสื่อกลางในการเชื่อมต่อถ่ายเทแลกเปลี่ยนทรัพยากรที่มีความแตกต่างของพื้นที่ ซึ่งมีเป้าหมายในการเอาตัวรอดระหว่างสมาชิกของทั้งสองพื้นที่ ได้แสดงให้เห็นถึงการเรียกร้องทรัพยากรจากสมาชิกในสถาบันทางสังคมในความหมายของผีตัวเดียวกัน เพื่อกระจายทรัพยากร ตามความสัมพันธ์ของเพื่อนบ้านเรือนเคียง นี้เป็นรูปธรรมที่สุดเพราะว่าประเพณีในเส้นทางชีวิตของคนในพื้นที่

รูปแบบของการประกอบกิจกรรมทางเศรษฐกิจรูปแบบการไปคั่วของคนในพื้นที่วัฒนธรรมบ้านขวาว จึงเป็นไปในลักษณะของรูปแบบการประกันและการลดความเสี่ยงที่ต่ำที่สุดในการขับเคลื่อนให้คนในพื้นที่ไปแสวงหาทรัพยากร เพื่อตอบสนองต่อความเอาตัวรอดเมื่อเผชิญกับภัยธรรมชาติว่า"***แม่ไปแลกข้าวอยู่ปีกลาย ไปกับพ่อไปบ้านเสี่ยวพ่อ บ้านเมียงน้อย ร้อยเอ็ดฝากอาจสามารถ ไปเพิ้นก็ถามว่าเฮามาหาพออยากพอกิน บ้านน้ำท่วมเขาก็ฮู้โลดก็เอาผ้ากับปลาแดกไป เอาผ้าไปพันหนึ่ง 11 ผืนเอาปลาแดก ถังหนึ่ง พอไปถึงเสี่ยวซื่อว่าดม เพิ้นก็พาหาคั่ว ไปก็ผู้ฮั้นผู้นี้ก็เอานำ ผู้สอบสองสอบ เฮือนเสี่ยวก็ให้ 4 สอบ ลูกสาวก็ให้ 2 สอบ เพิ้นก็บ่เอาของฝากนำแม่เขาก็ให้เฮาหลายเติบอยู่ได้ 19 สอบปุ้ย ของฝากก็เอาไปให้ผู้อื่นเสี่ยวเขาบ่เอา ลูกเต้าเขาก็บ่เอานำ พาไปคั่วผู้อื่นให้ พาไปหาแลกบ้านนอกเอิ้นว่าพาไปหาแลก นำญาติพี่น้องหมู่ที่เพิ้นฮู้จักข้าเจ้า ไปเฮือนนั้นเฮือนนี้ เฮือนที่ข้าเจ้าฮู้จักกัน เฮาบ่ฮู้จักผู้ที่แลกนำเฮาดอก เพิ้นรู้จักกันกับเสี่ยวเฮา ญาติเครือพี่น้องข้าเจ้า เฮาบ่ฮู้จักนำเพิ้น เพิ้นพาไปหา เพิ้นพาคั่วบ้านได้ ข้าว 19 สอบเฮาไปหาข้าวมากินท่อนั้นแหละเพื่อเอาตัวรอดมันอึดมันอยากก็จังไปหากัน บ่อึดบ่อยากก็บ่ไป"***[46]

❖ ในขณะที่พื้นที่ทางวัฒนธรรมพระธาตุคำบู่ เมื่อเกิดทุกข์ภัยธรรมชาติหรืออื่นๆที่ร้ายแรง กลุ่มเสี่ยวจะเป็นกลุ่มที่มีขีดความสามารถในการ การกระจายใหม่ (ให้) ที่สูงมาก กว่ากลุ่มทางสังคมชนิดอื่นๆในพื้นที่ ที่เผชิญชะตากรรมเดียวกัน เสี่ยวเป็นเครือข่ายขึ้นมาแบบพิเศษเป็นได้ทั้ง ไทเดียวกัน ไทบ้านเฮา ไทเฮา ข้าเจ้า*ไทเฮาและซ่ง ไม่ได้ยื่นมือเข้าช่วยเหลือสมาชิกทุกคนทุกเรื่อง แต่จะเป็นการที่ช่วย****เหลือทุกคนบางเรื่องและช่วยเหลือบางคนทุกเรื่อง*** ซึ่งมีความเป็นเครือญาติ,บ้านใกล้เรือนเคียง,โตมาด้วยกัน,พึ่งพากันมา เป็นตัวที่แบ่งและเลือกระดับการร้องขอและช่วยเหลือ โดยที่จะมีความซับซ้อนและโยงใย ซึ่งสุดท้ายนั้น แต่ละครัวเรือนจะต้องมีคนที่มั่นใจ

ได้ว่าจะต้องช่วยเหลือตนทุกเรื่องอยู่เสมอและชัดเจนว่า เมื่อเขาประสบปัญหาที่หนักเมื่อไหร่เขาก็จะไปหาช่องทางการระดมทรัพยากรชนิดนี้เสมอ

แม้ว่าไทเฮาได้ย้ายไปอยู่ที่ใหม่ ยังมีสายสัมพันธ์และเป็นช่องทางระดมทรัพยากรแก่คนที่อยู่ในพื้นที่อีกด้วย **"สิไปหาข้าวบ้านถาวร จ้างรถพ่อไหวไป คุยนำไทเดียวกันสี่ห้าครัว ปีนี้มันอึดไปทางใกล้ย่านมีคนไปหาหลายเขาสิบ่มีได๋ ไปบ้านถาวรบ่ เขาไปเฮ็ดนาอยู่ฮั้นว่างามแท้เด้ ออกเงินจ้างพ่อไหวนำกัน ข้อยฮู้จัก พี่น้องอยู่ ซุมแม่หวี มลางแม่ใหญ่ทองบอด ทิดดาหมู่นั้นกะเลยออกเงินกันไป แล้วไปเตรียมปลาส้มปลาแดกไปเป็นของฝากไปหาปลาน้อยอยู่บ้านกอยพู้น พอไปเขามักเพราะเขาหายากเลยได้ข้าวมาหลายขนาด จนลางคนเหลือกินกะได้ขาย"**[47]

หน้าที่ของเสี่ยวตรงนี้ เป็นคนที่รวมทรัพยากรขึ้นมาเข้าสู่ศูนย์กลางในแต่ละพื้นที่ทางวัฒนธรรมที่เป็นไปอย่างสมัครใจตามจิตวิญญาณของครอบครัวที่มีอยู่ในแต่ละท้องถิ่น ดังนั้นเสี่ยวเปรียบเสมือนคลังอาหาร เป็นการอาศัยการเอาตัวรอดร่วมกันและกระจายขึ้นมาใหม่ในรูปแบบต่างๆบ้างก็เป็นการให้ หรือการกระจายหรือการแลกเปลี่ยนขึ้นอยู่กับความจำเป็นมากน้อยหรือมีทรัพยากรมากน้อยขนาดไหนเป็นสำคัญ หน้าที่ตรงนี้ช่วยประคับประคองการได้มาของทรัพยากรมีความมั่นคง หากทุกคนยังเผชิญปัญหาความไม่แน่นอนของระบบธรรมชาติในลุ่มน้ำชี ซึ่งได้ให้ความสำคัญของการได้มาทรัพยากรในแง่ของการอยู่รอดร่วมกัน เป็นจริยธรรมที่สำคัญของสถาบันสังคมในลุ่มน้ำชี(หลง)

การควบคุมแนวคิดของสถาบันเสี่ยว(การเอาตัวรอด)

การช่วยเหลือกันภายในกลุ่มเสี่ยวของตนเองระหว่างพื้นที่ เป็นการตอกย้ำอย่างมากในข้อจำกัดของการขยายตัวของวัฒนธรรมในลุ่มน้ำชี(หลง) และธรรมชาติที่เกิดขึ้นมากลายเป็นยุทธศาสตร์ไปในตัวของคนบ้านท่งคือ การแบ่งแยกแรงงานตามธรรมชาติในพื้นฐานข้อจำกัดทรัพยากรภายในพื้นที่และศูนย์กลางในการแก้ไขปัญหานี้ กลายเป็นเสี่ยวที่ต้องจัดการ เพราะเป็นรูปแบบของเครือข่ายทางสังคมที่เป็นไปอย่างแข็งแรง เพราะเสี่ยวเหมือนกับเป็นจิตวิญญาณเดียวกันของครอบครัวหนึ่งในอีกท้องถิ่นหนึ่ง ดังนั้นหากพิจารณาเครือข่ายเสี่ยว ดูเหมือนกับว่าเป็นเครือญาตินามสกุลเดียวกัน(พี่น้องร่วมสาบานหรือไม่เป็นทางการ)ที่ไม่เป็นทางการเพียงแต่อยู่คนละพื้นที่ในท้องถิ่น ด้วยเหตุนี้พฤติกรรมที่แสดงออกมามีความใกล้ชิดและสนิทมากกว่าเครือข่ายทางสังคมชนิดอื่นๆ ในส่วนนี้พื้นฐานของการก่อรูปเครือญาติตระกูล ได้สนับสนุนพี่น้องเดียวกันที่ไม่เป็นทางการให้มีความมั่งคงมากที่สุด หากทำได้ ถือว่าเป็นการสนับสนุนตนเองไปในตัว เพราะเป็นความสัมพันธ์ภายในครอบครัวที่ให้ความยั่งยืนในทั้ง2ฝ่าย ในปัจจุบันเป็นความหมาย"**ทุนของครอบครัว**"ไปในที่สุด เสี่ยวถือว่าเป็นทรัพยากรของครอบครัวในLAN การพัฒนาความสัมพันธ์ของกลุ่มครอบครัวและความเข้าใจว่าจำเป็นต้องให้ความช่วยเหลือ มากกว่ากลุ่มใดๆเพราะเป็นตัวที่

คอยผ่อนคลายภาวะล่อแหลมของสังคมในแต่ละพื้นที่ ดังนั้นการเกิดขึ้นมาของเสี่ยวในแต่ละพื้นที่มีอยู่ในระหว่างพื้นที่วัฒนธรรมในท้องถิ่น เป็นการสร้างความมั่นคงในระยะยาว ดังเช่น การยืนยันในความช่วยเหลือที่เป็นกิจลักษณะ หากมีปัญหาระหว่างครอบครัวที่เป็นกลุ่มเสี่ยวกันของพื้นที่วัฒนธรรมบ้านขวาว ซึ่งได้รับการยืนยันจากเหตุการณ์ในรูปแบบเดียวกัน ในการเอาตัวรอดของแม่ใหญ่เกษรได้รับการสนับสนุนการแลกเปลี่ยน ไม่ได้คิดมูลค่าของการช่วยเหลือว่า ***"ไปบ้านภูไทอำเภอเมยวดี ไปกับพ่อวัน(มีเมียเป็นคนบ้านนั้น) แม่บัว นามบุญลือ เป็นญาติกัน แม่สังกา แม่ทองสี เป็นเสี่ยวกัน ไปกัน 5 คน เอาผ้าแพร แตงกวา หอย ปลา ไปแลกกันอย่างนี้ทั้งหมู่บ้าน ไปแลกเอาข้าวให้เท่ากับหม่าข้าว 1 ครั้ง (2-3 กก.)แลกข้าวกับผ้าแพรอีโป้(ผ้าขาวม้า) 2 ผืนข้าว(เปลือก)3 กระต้า(ประมาณ 15 กิโลกรัม)ตอนเรียกคนมาแลกข้าว "มาเด้อสูมาเบิ่งพี่น้องเพิ้นมาหาข้าว" ก็มาดูครั้งละ 4-5 คน เพิ้นก็ถามว่านำท้วมหลายบ่อีหลาท่วมได้ 4 เดือน ตอนไปกับแม่ใหญ่หนู แม่ใหญ่สอนได้ 8 แม่หยู่ได้ 6 กระสอบ แม่หนูได้ 10 กระสอบ เอาหอยแลกข้าวแล้วแต่เขาสิให้ข้าวมากหรือน้อย หอย 2-3 ถ้วย ต่อ ข้าว 1 กระต้า"***[48]

รูปภาพที่14แสดงตัวอย่างการประกอบกิจกรรมทางเศรษฐกิจรูปแบบการพาไปคั่ว

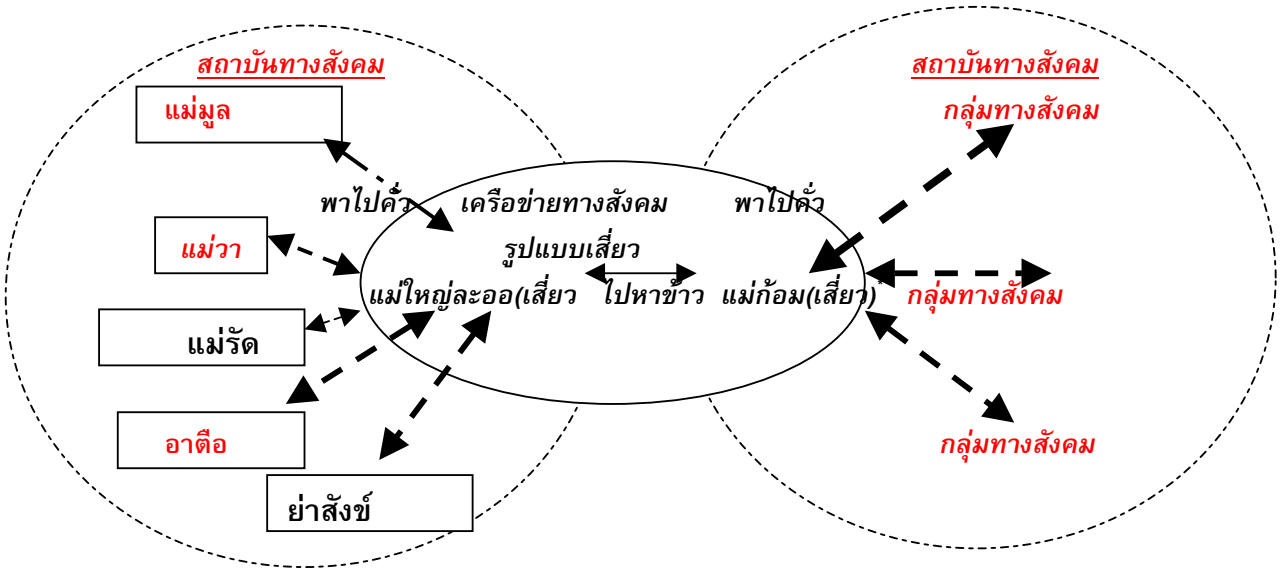

---

[*] **เสี่ยว**ได้ทำหน้าที่เป็นสื่อกลางในการนำไปสู่การบรรลุกิจกรรมทางเศรษฐกิจโดยการนำไปสู่เป้าหมายคือการหาทรัพยากรภายในสมาชิกในเครือข่ายทางสังคมพื้นที่ของตนเอง

รูปแบบที่15แสดงการให้การช่วยเหลือระหว่างสมาชิกในเครือข่ายทางสังคมในรูปแบบเสี่ยว

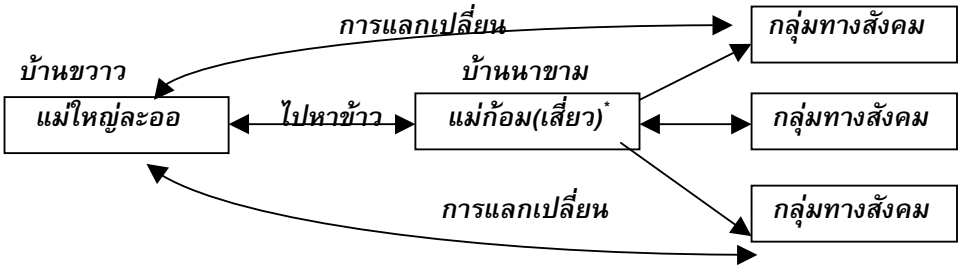

คนที่อาศัยอยู่ในบ้านท่ง ได้ใช้การเกาะกลุ่มความสัมพันธ์รูปแบบเสี่ยวเป็นพื้นฐานในการสร้างความสัมพันธ์ระหว่างLANขึ้นมา เพื่อที่จะหากิจกรรมต่อการเอาตัวรอดจากระบบธรรมชาติ จึงเป็นไปไม่ได้ที่คนบ้านท่งจะสามารถมีชีวิตรอดได้ หากไม่มีเครือข่ายทางสังคมระหว่างLAN คนบ้านท่งต้องอาศัยความช่วยเหลือและการให้ความช่วยเหลือระหว่างท้องถิ่น

ดังนั้นเครือข่ายเสี่ยวของคนบ้านท่ง เป็นรูปแบบของการผนึกกำลังร่วมกันของครอบครัวและพันธมิตรตามLAN สามารถร้องขอการอาศัยช่วยเหลือกันระหว่างLAN เพราะว่าเป็นค่านิยมในประเพณีเส้นทางชีวิตของคนในพื้นที่วัฒนธรรมบ้านท่งและบ้านโคก

❖ ดังการปฏิบัติของพื้นที่ทางวัฒนธรรมบ้านขวาวได้ให้ประสบการณ์อย่างต่อเนื่องว่า วันหนึ่งวันใดทุกคนที่อาศัยอยู่ในพื้นที่นี้ได้มีโอกาสประสบวิกฤติในชีวิต โดยผีตัวเดียวกันให้ความหมายการช่วยเหลือภายในกลุ่มเสี่ยวว่า “***หากมึงบ่มีกินก็ลงไป หากกูบ่มีกินก็ขึ้นมา***”[49] เช่นกัน หากคนในบ้านท่งไม่สามารถปรับตนเองได้ทันทีทันใด การใช้เครือข่ายทางสังคมรูปแบบเสี่ยวของคนบ้านท่งเกิดขึ้นเป็นเสมือนทุนสำรองในการเอาตัวรอดของคนบ้านท่งตั้งแต่อดีตจนถึงปัจจุบัน ความหมายของคนบ้านท่งในการใช้กลุ่มความสัมพันธ์รูปแบบเสี่ยว จึงเป็นเครือข่ายทางสังคมที่เกิดขึ้นของคนในพื้นที่และLAN ไทเฮาให้ความหมายเปรียบเสมือนพันธมิตรและครอบครัวเดียวกันทางยุทธศาสตร์ เพื่อการเอาตัวรอดของคนในเส้นทางสังคมเศรษฐกิจของตนเอง

ความสัมพันธ์ร่วมกันของเครือข่ายทางสังคมในรูปแบบเสี่ยว ได้ทดแทนสิ่งที่ขาดหายไปของสภาพพื้นที่ทำมาหากินของคนบ้านท่ง ที่ไม่สามารถตอบสนองต่อความต้องการเอาตัวรอดได้ ดังเห็นได้จากคำบอกเล่าว่า “***แต่ปีนี้บ่ได้จักเม็ด ได้พาลูกพาหลานไปพู้นไปหาเสี่ยวพู้น***

---

* **เสี่ยว**ได้ทำหน้าที่เป็นสื่อกลาง ไปสู่การบรรลุกิจกรรมทางเศรษฐกิจ นำไปสู่เป้าหมายคือ การหาทรัพยากรภายในสมาชิกในเครือข่ายทางสังคมพื้นที่ของตนเอง

บ้านนาสะไมย์ บ้านเสี่ยวพ่อใหญ่ พ่อใหญ่พ่อเฒ่ายาย นี้กะเลยรักแก่นกันมาเขาอยู่มอนสูง น้ำบ่ท่วม บ้านโคกนาสะไมย์ ยโส น้ำบ่ท่วมถึงย่านแต่แล้งอย่างเดียว ไปบ่ช่วยเหลือหยั่งมี แต่เขาให้ข้าวแหล้ว มีแนวไปอยู่เป็นผ้าแพรอีโป้ ได้ผู้ละ 10 กว่าสอบอยู่ตัว สอบปุ๋ย ไปกับ บ้านทิดบัวอีวรรณ ไป สองคนท่อนั้นแหละเป็น 4 คนพ่อใหญ่กับลูกสาว[50]"

ปรากฏการณ์ที่เกิดขึ้นในพื้นที่วัฒนธรรมพระธาตุคำบู่ เป็นองค์ประกอบพื้นฐานที่ให้คนเป็นสมาชิกต้องเล่นบทบาทของผู้รับและผู้ให้ในการผลิตซ้ำความสัมพันธ์ คือ "**ที่ต้องรับต้องส่งกันเพราะว่าเป็นคนบ้านเดียวกัน ซ่อยกันมา ไผมีหยังกะซ่อยกัน แจ่งแม่มีปลาแดกหลายแม่ใหญ่ศรีอยากกินกะมาเอาโลด อันใดที่เฮาบ่เดือดร้อนกะเอาไปโลด"[51]** คือการช่วยกันโดยการกระจายทรัพยากรจากคนที่มีอย่างเหลือล้นไปสู่ไทเฮาที่ไม่มี ซึ่งต้องอยู่บนบรรทัดฐานที่คนให้ไม่เดือดร้อน ซึ่งสอดคล้องกับ "**ยามมีปลาส้มปลาน้อยหลายกะคึดฮอดเสี่ยวทางบ้านผือ ลางเมื่อกะเอาไปส่ง เขาให้ได้กิน เพราะว่ายังเป็นพี่เป็นน้องเป็นเสี่ยวกันอยู่"[52]** นั่นคือความคิดที่เป็นเรื่องของความเป็นพวกเดียวกันที่กระทำออกไปตามสัญชาติญาณ ที่เคยทำมา

การออกแบบและการสร้างสถาบันทางสังคมรูปแบบเสี่ยว จึงเป็นเหมือนกับการค้นหาสมาชิกใหม่เพิ่มขึ้นอยู่ตลอดเวลา ในเครือข่ายทางสังคมของตนเอง และมีการช่วยเหลือในกิจกรรมในชีวิตประจำวันดังเช่น พ่อเสี่ยวแม่เสี่ยวของพ่อใหญ่พรมมา โพธิจักร มาช่วยในงานวันแต่ง

ปลาแดกคือตัวสื่อกลางในการกระจายใหม่ตาม LAN

งานของตนเองโดยได้เล่าว่า *"ปีนั้นพ่อแต่งงาน ข้าเจ้ารู้จักมื้อที่จะแต่งงานอยู่ ข้าเจ้าเล่าให้ฟังว่าเพิ่นสิเอาเมีย พ่อเสี่ยวแม่เสียว (แม่เทด พ่ออิน)เลยขี่งัวกับเกียนลงมาในมื้อที่พ่อแต่งงาน 10 ค่ำเดือน 4 ปี วอก เพิ้นว่าสิมมาเอาเครื่องสมมา(เสื่อยัดนุ่น,สาด,หมอน,ซิ้นไหม,ผ้าขาว, ผ้าแพรอีโป้(ขาวม้า),โสร่ง) คือแนวที่เอามาเป็นสมบัติสมมาพ่อแม่ เพิ่นก็มาเอาโลดเพิ่นมา เพิ่นก็เล่าประวัติให้ฟังว่าแม่ใหญ่หยุ่นไปผูกเสี่ยวไว้ให้ ผู้ทางแม่หญิงเขาซิเฮ็ดเครื่องสมมา มาให้ปู่ให้ย่า พ่อแม่เสี่ยวมาเอาเครื่องสมมา รำเอาเสื่อ เอาหมอน บ่อนที่นอน ให้เพิ้นไป มาพักนำเฮื่อนพ่อแหละแต่ก่อน แบบว่าเป็นเสี่ยวกันซื่อ ๆ บัดนี้เพิ่นกะเลยมาผูกแขนจับหาซื่อกันกะพ่อแม่ทางพี้ ว่าได้เป็นเสี่ยวกันอีหลี"*[53]

หรือประสบในชะตากรรมของตนเองที่เกิดจากวิกฤตการณ์ของพื้นที่ ซึ่งตนเองได้ใช้เครือข่ายทางสังคมในรูปแบบเสี่ยวเพื่อการเอาตัวรอดในวันที่ขัดสนจริงๆว่า *"ปีนี้ไปหาข้าว 5-6 ครั้ง ไปครั้งแรกกับแม่ใหญ่หนู(พี่สาว) ไปทางอาจสามารถไปเยี่ยมพ่อเสี่ยว(เสี่ยวของพ่อ) ได้มา 10 กระสอบ เอาผ้าแพร บักหอย ผ้าแพรตำเองไปแลกข้าว ปลาแดก ปลาเอียบ ไปกัน 3 คน แม่ใหญ่หยู(ผู้ให้สัมภาษณ์) แม่ใหญ่สอน(พี่สาว) แม่ใหญ่หนู ลุงในลูกเขยแม่ใหญ่หนู เป็นคนขับรถ พ่อเสี่ยวก็ให้ข้าวมา"*[54] ได้ให้ความชัดเจนถึงความเหนียวแน่นของเครือข่ายทางสังคมของตนเอง แม้ว่าสมาชิกที่เป็นเสี่ยวได้ตายไปแต่ความสัมพันธ์ก็ยังอยู่โดยได้เล่าว่า *"มาไปแลกข้าวกันเถาะ ไปยามพ่อเสี่ยว อ.อาจสามารถ บ้านพ่อเสี่ยวตายแล้ว เหลือแต่ลูกเต้า เพิ่นก็เลยพาไปทั่วบ้าน ได้ข้าวมา 6 กระสอบ"*[55] ได้ยืนยันในพื้นที่ทางวัฒนธรรมพระธาตุคำบู่ว่าสามารถถ่ายทอดมรดกทางจิตวิญญาณภายในครอบครัวได้

ดังนั้นเสี่ยวมีความหมายมากกว่าพฤติกรรมของคนรุ่นหนึ่งในพื้นที่ทางวัฒนธรรม แต่หมายถึงจิตวิญญาณที่เป็นศูนย์กลางของบ้านท่งในลุ่มน้ำชี(หลง) หากพื้นที่วัฒนธรรมทั้ง 2 นั้นมีข้อจำกัดในการพัฒนาตนเอง หมายความว่า ***เสี่ยวจะมีอยู่อย่างตลอดไป เพราะเป็นหน้าที่และภารกิจที่ต้องกระทำอย่างหลีกเหลี่ยงไม่ได้ในการประกันเส้นทางชีวิตของกลุ่มคนที่อาศัยที่นั้น นอกจากว่าพื้นที่เป็นพันธมิตรหรือครอบครัวที่ไม่เป็นทางการได้ถูกทำลายจิตวิญญาณไปสู่วัฒนธรรมของการซื้อมาขายไปหรือยื่นหมูยื่นแมว***

นอกจากนั้นเครือข่ายเสี่ยว ยังเป็นที่มาของข้อมูลที่สำคัญในการตัดสินใจสำหรับการเอาตัวรอดการใช้ยุทธศาสตร์ หมายถึง การสื่อสารและการเปิดพื้นที่ใหม่ขึ้นมาในการแสวงหาทรัพยากรเพื่อพื้นที่ตนเอง จากพื้นฐานความต้องการเอาตัวรอดโดยผ่านระบบข้อมูลที่แม่นยำและเป็นธรรมเนียมปฏิบัติที่ได้ผ่านการชี้นำโดยประสบการณ์ของคนอาวุโส ความหมายของคนในพื้นที่ให้ความหมายกระบวนการดังกล่าวนี้ว่า *"มันฮู้นำผู้ไปหามาก่อน ฮุ่นพ่อฮุ่นแม่พู้นหามาก่อน"*[56] จึงทำให้กระบวนการเรียนรู้และการขัดเกลาของคนบ้านท่งต้องให้การยอมรับผู้ที่เคยผ่านมาก่อนซึ่งเคยใช้มา โดยบรรพบุรุษได้เคยเผชิญกับชะตากรรมดังกล่าวในรอบวงจรการผลิตในแต่ละ

รอบปี เห็นได้จากคำบอกเล่าของแม่ใหญ่เกษรที่ได้เล่าถึงการถ่ายทอดข้อมูลภายในเครือข่ายเสี่ยว ว่า “***พ่อใหญ่เรียนเสี่ยวเราบ้านกุดแข้มาซวน เสี่ยวอีพ่อเพิ้นมาซวนไปอยู่บ้านใหม่ บ้านห้วยฝา หาอยู่หากินดีกว่าบ้านเฮา บ้านอยู่พู้นมันหากินดีกว่าบ้านเฮาหากินก็ง่าย ปูปลานาน้ำก็บ่อึด”***[57] เป็นการให้ข้อมูลในการบรรลุกิจกรรมทางเศรษฐกิจ จากจุดนี้เองได้ชี้ให้เห็นว่า เครือข่ายเสี่ยวเป็นการเอาตัวรอดของคนที่อาศัยอยู่ในพื้นที่ทางวัฒนธรรมบ้านขวาว เป็นเสมือนกับทรัพยากรพื้นฐานในความความสัมพันธ์ของผีตัวเดียวกัน มีหน้าที่ช่วยชี้ช่องทางของข้อมูล และเป็นการระดมเครือข่ายส่วนตัวสำหรับการได้ทรัพยากร

❖ ซึ่งสอดคล้องกับพื้นที่วัฒนธรรมพระธาตุคำบู่ว่า การได้มาซึ่งข้อมูลข่าวสารที่คนบ้านดอนกลอยในอดีตใช้เพื่อการระดมทรัพยากรนั้น ที่ชัดเจนมีอยู่สองวิธีคือ การ ขัว และ ถาม ข่าวจากพวก เขยบ้านกลอย

การขัวจะเป็นการจู่โจมในกรณีที่มั่นใจในพื้นที่นั้นว่ามีข้าวให้แน่ๆ เพราะไปมาทุกปี จึงใช้วิธีการขัวได้ผล “ขัวบ้านขัวเมืองเอาปลามาหาข้าว ให้เสี่ยวให้พี่ให้น้องพาไปขัว บ้านไผมีข้าวหลายเขากะพาไป แนวไปอยู่ทุกปี ทางบ้านโคก ทรายมูล พู้น”[58]

และการถามข่าวจากเขยบ้านดอนกลอย ที่ไปเอาเมียบ้านอื่น จะมาส่งข่าวนัดหมายแก่พี่น้องของตนที่บ้านดอนกลอย “**พวกบ้านเฮาไปเอาเมียบ้านอื่น บักชัย มันมายามมันกะมาบอกว่าเขาเฮ็ดนาได้ข้าวสิไปมื้อใดกะนัดกันไป**”[59] โดยสอดคล้องกับการยืนยันของแม่อำพร นักร้องกล่าวว่า ชาวบ้านในพื้นที่วัฒนธรรมพระธาตุคำบู่จะให้ความหมายของการไปตลาดเป็นสองทาง คือหนึ่งไปเพื่อพบปะส่งข่าวสื่อสารกันในพวกของตน “**ไปตลาดกะได้พ้อหมู่พวก ได้พ้อคนมาแต่บ้านเสี่ยวกะได้ถามข่าวกัน ได้ฝากของให้กัน แจ่งได้ปลามากะแต่งไว้เอาไปฝากเสี่ยวฝากนำไทบ้านเขานั้นล่ะ ของขายกะขายไป**”[60]และสองเป็นการไปทำกำไรในการค้ากับคนในตลาดเพื่อหาเงิน มีวิธีการรวมกลุ่มของแม่ค้าที่เป็นไทเฮาและแม่ค้า เป็นพันธมิตรในการกำหนดราคาของผักหรือปลาแต่ละชนิด ผ่านวิธีการที่เรียกว่า “**เดินหากัน**” เป็นระยะเวลาที่ไม่นานพวกแม่ค้าก็จะได้เกณฑ์ราคาที่เท่ากันและทำกำไรในแต่ละชนิด ดูจากว่าวันนั้นผักหรือปลาชนิดไหนในตลาดมีน้อยก็จะผลักราคาให้สูงขึ้น “**ยามไปตลาดเช้าฟ้าววางของแล้วกะหย่างหากันคุยกันก่อนอันใดซ่ำใดไผขายหยังกะหย่างหากัน สิบกว่านาทีกะฮู้กันเบิดกะขายราคาซ่ำกันมันแจ่งบ่ตัดราคากันเอง เฮ็ดแบบนี้แล้วได้เงินดีกว่าขายไผขายมัน**”[61] ซึ่งเป็นวิธีที่ใช้มาแต่อดีตจนถึงปัจจุบัน “**แต่ก่อนหย่างไปขายของตลาดไปฮอดกะคุยกันว่าสิขายราคาแบบใด อันใดถูกแพงเฮาเฮ็ดเป็นแฮงบ่เห็นทุน ต้องคุยกันว่าราคาท่อใดแจ่งขายได้เงินหลายที่สุด ราคาของตลาดบ่คือราคานำบ้าน ยากอยู่ถ้าบ่คุยกัน กะลองวางราคาเบิ่งถ้าขายได้กะบอกกันว่ามื้อนั้นราคาท่อนี้กะขายได้ เฮากะเอาซ่ำนี้เด้อ คือแจ่งว่า ข้าวละซ่อง(ลอดช่อง)หาบหนึ่งเคยซื้อได้กระจก(จอบ)คู่หนึ่ง ถ้ากระจกแพงขึ้น ราคาข้าวล่ะซ่องกะต้องแพงนำให้ได้คือเก่า**”[62]

เสี่ยวให้ความหมายว่าที่สำคัญอย่างมากในการประกันชีวิตของการอยู่รอดของคนบ้านท่งในลุ่มน้ำชี(หลง) เป็นกฎธรรมชาติของสังคมวัฒนธรรมในลุ่มน้ำชี ดังนั้นการเกิดขึ้นมาของเสี่ยวมีเป้าหมายเพื่อให้สังคมวัฒนธรรมในลุ่มน้ำชีสามารถพัฒนาไปอย่างยั่งยืนได้ แม้ว่ามีการปรับตัวอยู่อย่างต่อเนื่อง เมื่อไปปฏิสัมพัทธ์กับการเปลี่ยนแปลงของสภาพแวดล้อมทางสังคมหรือการเปลี่ยนแปลงของพื้นที่ทำกิน สามารถเกิดขึ้นมาได้ตั้งแต่ รูปแบบของการเคลื่อนย้ายทรัพยากรที่ในอดีตเป็นการให้หรือการช่วยเหลือฟรี หลังจากนั้นเปลี่ยนแปลงเป็นการกระจายใหม่ขึ้นหรือเกิดการถ่ายเททรัพยากรให้เกิดขึ้นมาระหว่างLAN

อย่างไรก็ตามการเปลี่ยนแปลงรูปแบบการปรับตัว ไม่ได้ทำให้บทบาทของเสี่ยวสูญหายไป กลับทำให้เสี่ยว จำเป็นต้องช่วยตนเองมากยิ่งขึ้นมากกว่าเก่า ซึ่งในอดีตความหมายเป็นแค่ฝาแฝดของครอบครัวหรือจิตวิญญาณเดียวกันของคน2พื้นที่ ***แต่ในปัจจุบันกลับกลายเป็นว่าเสี่ยวเป็นผู้ส่งผ่าน ผู้ประกันและผู้ที่ลดความเสี่ยงในกิจกรรมต่าง ๆเพื่อสร้างการบรรลุเป้าหมายของกลุ่มที่วางไว้*** *ได้เสริมสร้างความสัมพันธ์ให้แนบแน่นหรือให้มีการทำงานร่วมกันขึ้นมาระหว่างคนตามLAN บทบาทและตำแหน่งของเสี่ยวจึงกลายเป็นเป็นศูนย์รวมจิตวิญญาณของคนในพื้นที่ในการหาช่องทางการลงทุน และสร้างความรู้จักและกันและการพึ่งพากันและกันมากยิ่งขึ้นในเงื่อนไขใหม่ที่เปลี่ยนแปลงไป โดยใช้เป็นยุทธศาสตร์ระยะยาวทำให้เกิดการเคลื่อนย้ายทรัพยากรระหว่างพื้นที่อย่างถาวรในรูปต่าง ๆ สร้างการบริโภคทรัพยากรภายในกลุ่มเดียวกันที่มีจิตวิญญาณ และแนวคิดควบคุมของสถาบันทางสังคมที่เหมือนกัน* ภารกิจของเสี่ยวเป็นผู้ส่งผ่านเชื่อมโยงและขับเคลื่อนสังคมในลุ่มน้ำชี(หลง)โดยเฉพาะบ้านท่งให้ลดความรุนแรงให้ปรับให้สู่จุดที่อยู่ในภาวะปกติในแต่ละฤดูกาลคือ การประกันความต้องการในการบริโภคขั้นต่ำทางกายภาพและเป็นรูปแบบทางพฤติกรรมที่มีความเหมาะสมที่สุดที่ได้คัดเลือกนำมาใช้ในวัฒนธรรมของตนเอง

การปรับตัวโดยสร้างกลไกการเอาตัวรอด ได้ใช้วัฒนธรรมที่มีความเป็นเฉพาะของตนเองคือ การเกิดระบบการเคลื่อนย้ายทรัพยากรระหว่างLAN ได้เป็นประเพณีการแลกเปลี่ยนการพึ่งพากันในเรื่องอาหารเป็นหลักหรือข้าวของเครื่องใช้ที่จำเป็นอย่างมากในชีวิตประจำวัน จึงเป็นไปไม่ได้ที่ความยากลำบากในพื้นที่ของลุ่มน้ำชี(หลง)ที่ประกันการอยู่รอดทางกายภาพของกลุ่มคนระหว่างพื้นที่จะนำมาสู่การต่อรองมูลค่ากัน เพราะเป็นเรื่องของการซื้อขายความเป็นความตายเรื่องการอยู่รอดของคน ประเพณีการซื้อขายอาหารหรือข้าวของเครื่องใช้ที่จำเป็นนี้จึงไม่เกิดขึ้นมาในพื้นที่ (ถ้าจะเกิดขึ้นมา เป็นวัฒนธรรมของคนนอกพื้นที่และให้ความหมายในช่วงเวลาที่จำกัด) แต่เป็นแค่การแลกเปลี่ยนกัน เกิดขึ้นมาจากรากฐานของการกระจายทรัพยากรใหม่เป็นสำคัญมากกว่าการยื่นหมูยื่นแมว เพราะทุกคนในพื้นที่ต่างเผชิญชะตากรรมเดียวกัน จึงมีความหมายอย่างมากต่อการสร้างกลไกขึ้นมาในการกำกับกิจกรรมการถ่ายเททรัพยากร ให้เกิดความไหลลื่นและมีความสะดวกระหว่างกัน และเป็นไปตามจังหวะชีวิตที่เคลื่อนไหวในพื้นที่ทางวัฒนธรรม ค่านิยมและจิตวิญญาณของของการเคลื่อนย้ายทรัพยากร จำเป็นต้องมีความพร้อมทั้งภายในและภายนอกในการ

สนับสนุนการประกันการได้มาทรัพยากรในการบริโภคทั้งภายในและระหว่างพื้นที่ ดังนั้นบทบาทที่สำคัญในการกำกับกลไกทางสังคมโดยตนเอง ไม่ต้องรอคอยความช่วยเหลือจากคนอื่นๆ แต่เปลี่ยนแปลงบทบาทเป็นการเผชิญปัญหาและแก้ไขปัญหาโดยตนเอง อาศัยความหมายของคนที่เผชิญชะตากรรมเดียวกัน และการใช้ทุนเดิมที่มีอยู่แล้วของการมีครอบครัวแฝดในจิตวิญญาณเดียวกันระหว่างLAN การสร้างกลไกขึ้นมากำกับตนเองในการเปิดช่องทางทรัพยากรและใช้เป็นตัวส่งผ่านทรัพยากร เป็นเรื่องที่สำคัญอย่างมากในการดำเนินชีวิตในแต่ละปีของกลุ่มคนในพื้นที่ทางวัฒนธรรมลุ่มน้ำชี(หลง)ในอดีตถึงปัจจุบัน หากขาดเรื่องนี้ วัฒนธรรมของลุ่มน้ำชี(หลง)ไม่สามารถประกันเส้นทางชีวิตของตนเองได้มาจนถึงปัจจุบัน ***ดังนั้นเป็นไปไม่ได้ที่ประวัติศาสตร์ของวัฒนธรรมชาติพันธุ์ในลุ่มน้ำชี(หลง)มีการขยายตัวและอยู่ได้ด้วยตนเอง***

การสนับสนุนช่องทางในการระดมทรัพยากร

กิจกรรมที่เกิดขึ้นมาของไทเฮาและผีตัวเดียวกัน บรรลุได้โดยผ่านเครือข่ายเสี่ยวภายในท้องถิ่นตนเอง ต้องให้การสนับสนุนตามความเชี่ยวชาญของตนเอง เพื่อทำให้เกิดความคล่องตัวในการเคลื่อนย้ายและการได้มาทรัพยากรตามเวลา พร้อมทั้งเกิดช่องทางใหม่ในการขยายพื้นที่ของตนเอง เพราะว่าการใช้เครือข่ายในช่องทางใดช่องทางหนึ่งไม่สามารถสร้างความมั่นคงให้กับตนเองได้หากเผชิญปัญหาธรรมชาติอย่างต่อเนื่อง ดังนั้นความจำเป็นที่ต้องเปิดพื้นที่และขยายพื้นที่ของตนเองในเครือข่ายเป็นสิ่งที่หลีกเหลี่ยงไม่ได้ ซึ่งได้รับการสนับสนุนจากเครือข่ายในพื้นที่ของตนเอง ในช่วงการตั้งถิ่นฐานและเข้าสู่ความสัมพันธ์ตลาด แต่ให้ความหมายว่าเป็นเศรษฐกิจที่ไม่เป็นทางการในท้องถิ่น มีเครือข่ายโยงใยในการทำงานตามฤดูกาลที่อยู่ภายใต้การควบคุม เป็นการแลกเปลี่ยนในทรัพยากรและการใช้จริยธรรมร่วมกันเพื่ออยู่รอด

ไทเฮาใช้ช่องทางเฉพาะของพื้นที่วัฒนธรรมพระธาตุคำบู่ เป็นช่องทางในการระดมทรัพยากรมาใช้เมื่อยามต้องการ ซึ่งทรัพยากรนั้นไม่มีในพื้นที่ **“บ้านเฮาน้ำท่วมหลายยางไม้บ่ออก ต้องไปเอาไต้มาแต่บ้าน บอน บ้านพลับบ้านขั้นไดใหญ่ บ้านหนองเป้า ดอนกะยอม หนองอิตุ้ม”**[63] และ **“ยามน้ำท่วมไปเอาข้าวนำป้าตาวลุงหี่บ้านคำเตย บาดสิไป ไปเอาปลากับเสี่ยวบ้านกอยมาเฮ็ดปลาแดกก่อน พอได้หลายแล้วกะซวนกันไปเป็นหมู่ ผู้ใดบ่มีเสี่ยวเฮากะบอกว่าอีนี่คนดีฮู้จักหาอยู่หากิน หาเสี่ยวให้มันแน่สิโตนมัน เอาข้าวให้มันกินกุ้มปากท้องลูกน้อยมันแหน่เด้อ คนใหม่กะเลยได้เสี่ยวไปนำ บาดสิไปอีกกะซวนกันก่อนหม่องใดเคยได้ปีต่อมากะได้ หม่องใดบ่ได้กะบ่ไป ยามก่อนลงนาคนบ้านโคกสิมาหาปลาเขาสิบอกให้ว่าหม่องใดไปแล้วได้ ลางปีบ้านผักหวานกะเอาข้าวมารถหนึ่งมาหาปลาแดก เกลือมาแต่ร้อยเอ็ดสารคามขายกะขายแลกข้าวกะเอา เขาใส่เกวียนมา บ้านกวยน้อยมีบักพริก หมาก2 พูดแลกได้ครึ่งกะต้าพี่น้องให้กันซื่อ ๆดอก บ้านบอนเอากระบองมาแลกปลาแดกเล่มละสลึงได้หนึ่งถ้วย ข้าวเหนียวหมื่น 5 บาท เงิน1 บาทได้ข้าวละซอง 5 ถ้วย ”**[64]และ **“บ้านหัวเข่าโนน**

ทรายมีฝักดอกหลีบ งิ้วมีหลายซื้อยางมาแลกกับเด็กน้อย เด็กน้อยเก็บมาแลกยาง”[65]และ**” ยามยากได้เงินกะได้นำครั่งนั้นแหล่วแต่กี้บ้านเฮาครั่งหลาย เอาไปขายในเมืองโล 5 บาท”**[66]

“บ้านกุดเรือโพธิซัน มีหอม มีข้าวลอยมีมะยม บ้านดอนขางดอนยางอาจสามารถ มีมะไฟ บักแงวคือบ้านค้อบ้านดู่บ้านบอนมี บักตาล กระบอง”[67]

ช่องทางที่เกิดขึ้นมาจากเสี่ยวในแต่ละLAN เสี่ยวให้ความทุ่มเทอย่างเต็มที่ในการสร้างความสัมพันธ์ให้เป็นไปในจิตวิญญาณเดียวกัน เพื่อเปิดพื้นที่หรือทำให้พื้นที่ที่ตนอาศัยอยู่ได้มาทรัพยากรต่อกลุ่มของตนเอง บทบาทเสี่ยวแสดงเป็นตัวกลางที่ประกันในกิจกรรมของการหาทรัพยากรจากพื้นที่หนึ่งสู่อีกพื้นที่หนึ่ง คือนำมาใช้ต่อการเปิดช่องทางทรัพยากรต่างพื้นที่ซึ่งความสัมพันธ์ภายในกลุ่มของตนเอง มีความแข่งแกร่งมากที่เดียว ถือว่าเป็นทุนสำรองของครอบครัว แต่ในขณะเดียวกันในแต่ละท้องถิ่น กำหนดวิถีชีวิตของตนที่มีความแตกต่างกันเห็นได้ชัดในพื้นที่วัฒนธรรมพระธาตุคำบู่ มีความแตกต่างจากพื้นที่วัฒนธรรมบ้านขวาวอย่างสิ้นเชิงต่อการสร้างพลังภายในต่อการสนับสนุนพลังภายนอกตามLAN เป็นธรรมชาติและคุณสมบัติของพระธาตุคำบู่ในรากเหง้าทางวัฒนธรรม การตั้งถิ่นฐานของไทเฮาเป็นความหมายของเพื่อนบ้าน เครือญาติแล้วที่สำคัญให้ความหมายของพันธมิตรหรือหุ้นส่วนในกิจกรรมเป็นสำคัญ การเกาะกลุ่มทางสังคมมาจากพื้นฐานที่สำคัญของความเชื่อต่อศูนย์กลางโซนวัฒนธรรมเดียวกัน ในการสนับสนุนหน้าที่ของค่านิยมในสังคม ดังนั้นเกิดการหาช่องทางภายในและการลงทุนภายในพื้นที่ทางวัฒนธรรม เพื่อให้ได้ทรัพยากรของตนเองในการสร้างรากฐานทางสถาบันทางสังคมในการประกันตนเองให้อยู่รอด ดังเห็นได้จากประสบการณ์ของการนำมาใช้ของคนบ้านท่ง

เครือข่ายทางต่อท้อง

เครือข่ายทางสังคมชนิดทางต่อท้อง เกิดขึ้นมาจากการดิ้นรนเอาตัวรอดตามLAN กลุ่มทางทางต่อท้อง เป็นระบบเศรษฐกิจแบบการให้ในพฤติกรรมหรือการกระจายทรัพยากรใหม่ระหว่างพื้นที่ทางวัฒนธรรมท้องถิ่นของตนเอง ก่อให้เกิดหนี้ทางวัตถุ ที่มีการประกันด้วยรูปแบบของสัญญานอกสัญญา ซึ่งเป็นความหมายของการช่วยเหลือกัน ตามLANซึ่งแต่ละครอบครัวที่มีการช่วยเหลือกันต่างได้ใช้ประโยชน์ร่วมกัน ดังนั้นจึงเกิดหนี้ที่ต้องจ่ายร่วมกัน ในรูปสัญญาใจ ที่ต้องปฏิบัติ ตามเพราะการเกาะกลุ่มทางสังคม จะเป็นการให้เพื่อตอบสนองต่อกลุ่ม คือเป็น”**การให้เพื่อ เรา เพื่อ ไทเฮา เพื่อ ลูกหลานเรา “**

การได้รับการช่วยเหลือด้านเครดิต จะก่อให้เกิดหนี้ในจิตใจที่ต้องหาโอกาสชดใช้คืน เช่นในปีนี้เราได้รับความช่วยเหลือ แต่เราต้องรอจนถึงเวลาที่เขาเดือดร้อน เราจึงได้ใช้ หนี้การกำหนดระยะเวลาในการให้และการตอบแทนของคนบ้านดอนกลอยไม่อาจจะกำหนดความชัดเจนของวันเวลาได้ เพราะขึ้นอยู่กับตัวแปรที่ว่า เมื่อใดธรรมชาติจะส่งผลให้สามารถตอบแทนได้

“พร้อมมื้อได๋มีมื้อได๋ตอบแทนกันมื้อนั้น”[68] ซึ่งตรงกับแนวคิดของโอกาสการให้คือ **“เฮามีหลายแจ่งสู่เขากิน ถ้าบ่มีกะบ่ให้ แต่ถ้าเขาขาดแล้วมาขอเฮาพอมีกะแจ่งให้”** [69]

ครั้งแรกที่ทำทางต่อท้องนั้นไม่แน่ชัด เห็นมาตั้งแต่เกิด ผู้เฒ่าผู้แก่พาทำบอกว่าเป็นประเพณีมาตั้งแต่เป็นบ้านเป็นเมืองมา คิดว่าน่าจะมีมาตั้งแต่สมัยนั้นเหมือนที่ท่านบอกนั่นล่ะ

ไปทำทางก็ไม่ได้ลำบาก มันสนุกเสียอีกเพราะว่าผู้เฒ่าผู้แก่ก็ได้เจอเสี่ยวเจอหมู่รุ่นเดียวกัน ผู้บ่าวก็ได้พากันกินเหล้าจีบสาว ที่เมามากก็ตีกัน พวกหมอลำหมอแคนก็มากันร้องลำ บางปีสองหมู่บ้านก็หาวัวมาฆ่าสู่กันกิน บางทีผู้บ่าวทำทางต่อท้องแล้วก็ชวนกันไปเที่ยวไปทำงานที่บ้านอื่นเมืองอื่นก็มี พ่อใหญ่ก็คุยกันกับเสี่ยวบ้านอื่นและพ่อใหญ่ทวยตอนทำทางต่อท้องนี่แหละแล้วก็ไปสารคามขอนแก่นกัน”[70]

เครือข่ายทางสังคมแบบทางต่อท้อง ยังคงเป็นกลุ่มที่แนะนำไทเฮาผ่านกิจกรรมร่วมกัน แล้วนำพาไปสู่การจับกลุ่มเป็นการเกาะกลุ่มอื่นๆ ขึ้นมาเช่นเสี่ยว ต่อเรือ หนุ่มสาว ในจิตสำนึกของคนในเครือข่าย80ปีทางต่อท้อง คือ การเชื่อมจิตวิญญานของคนที่เป็นพวกเดียวกัน เพื่อร่วมกันสร้างความมั่นคงในการขยายตัวไปสู่การร่วมมือด้านอื่นๆเช่น การต่อเรือ การส่งข่าวความรักเสี่ยว การแนะนำช่องทางอาชีพและเทคโนโลยีใหม่ๆ เครือข่ายทางต่อท้อง ได้ยืนยันถึงจิตวิญญาณทางเศรษฐกิจและคุณค่าของไทเฮา ที่มีความผูกพันกันมาตามช่วงเวลาประวัติศาสตร์ มากกว่าการมองเป็นมนุษย์ที่แสวงหาผลประโยชน์โดยมีความรักตัวเองสูงสุด

นอกจากนั้นเครือข่ายทางสังคมแบบทางต่อท้อง ยังชี้ให้เห็นถึงข้อมูลการตัดสินใจของ ไทเฮา ที่มีพื้นฐานมาจากจริยธรรมที่ต้องการช่วยเหลือเมื่อพบคนที่เดือดร้อน ตามที่ตนเองสามารถช่วยได้ เช่นการถามข่าวคราวกันและกัน หรือการแนะช่องทางระดมทรัพยากรเพื่อแก้ปัญหาให้กันและกัน ทางต่อท้องเป็นเส้นทางอย่างหนึ่งของการสร้างการลงทุนในความสัมพันธ์ให้ได้มาทรัพยากรระหว่างพื้นที่ทางวัฒนธรรมในอดีต เกิดขึ้นมาจากความร่วมมือร่วมใจของคนระหว่างพื้นที่ที่มีชะตากรรมอย่างเดียวกัน โดยสร้างเส้นทางการติดต่อ และเป็นการสร้างความกระชับสัมพันธ์หลังฤดูกาลผลิตก่อให้เกิดเครือข่ายทางสังคมชนิดต่างๆที่ตามมา อย่างไรก็ตามการใช้เส้นทางของทางต่อท้อง มีข้อจำกัดอย่างมาก นอกจากผลผลิตที่ไม่มีความหลากหลายแล้วยังเป็นปริมาณที่น้อย เพราะอาศัยการเดินทางโดยเกวียนเป็นหลัก เป็นระยะทางที่ไม่ไกลพึ่งพากันในทรัพยากรที่เหมือนกันนั้นค่อนข้างที่ยาก ดังนั้นเป็นเรื่องของการช่วยเหลือกัน ในความหมายหากผลกระทบที่เกิดขึ้นมาพื้นที่ใกล้เคียง สามารถให้การช่วยเหลือได้หรือแนะนำให้รู้จักแหล่งทรัพยากรมาจากที่อื่นๆหรือใช้ทรัพยากรจากพื้นที่ใกล้เคียงที่มีความจำเป็นแก่พื้นที่ตนเอง

เครือข่ายหมอลำ

การค้นหาและลงทุนทรัพยากรตามLAN เป็นไปไม่ได้ที่จะอาศัยแค่ความหมายของเสี่ยวหรือทางต่อท้องในการสร้างภารกิจที่ว่านี้ให้สมบูรณ์ เพราะว่าโลกทัศน์ในความเชื่อ และการยอมรับในสังคมวัฒนธรรมของคนตามพื้นที่ทางวัฒนธรรม ให้การยอมรับในเรื่องอื่นๆที่ตามมาหาก

ช่วยสร้างเสริมในการกระชับความสัมพันธ์ขึ้นมาระหว่างพื้นที่ เช่น การสร้างทางต่อท้องจำเป็นที่ต้องมีหมอลำมาสร้างความบันเทิงและช่วยสร้างความรู้จักกัน โดยผ่านตนเองให้เกิดความสัมพันธ์ที่มากยิ่งขึ้น ดังนั้นการจะเปิดพื้นที่ใหม่ได้ ขึ้นอยู่กับว่าพื้นที่ทางวัฒนธรรมนั้นมีหมอลำหรือไม่

สถานภาพของหมอลำในสังคมเป็นคนที่มีฐานะสูงหรือเหนือกว่าคนอื่นๆ นอกจากจะเป็นผู้ให้ความบันเทิงแล้ว ยังเป็นคนที่บอกอานิสงค์ผลบุญและคอยขัดเกลาคนในสังคม “**หมอลำคู่แต่กี้สอนให้ฮู้จักบาปบุญคุณโทษ สอนให้ฮักพี่ฮักน้อง ส่ำครูซุกมื้อนี้ล่ะ แต่ว่าเขาลำม่วนเป็นแต่ฟัง เก่งคักอยู่พวกนี้แจ่งใดคือจำได้ ยามลำกะเทิ่งฟ้อนได้เบิดคืน ยามลำแล้วแต่กี้กะบ่อึดแล้วคนเอาของมาใส่เป็นรางวัล เทิ่งกล้วยเทิ่งอ้อย เงิน ข้าว ไผกะมักหมอลำ แนวมันบ่ได้มีหนังมีทีวีคือทุกมื้อนี้ ยามบุญแจ่งได้ฟังลำ ม่วนหลาย”**[71] เพราะว่าหมอลำต้องสามารถอ่านออกเขียนได้ เป็นคนที่มีการศึกษาในสายตาของเพื่อนบ้านหรือคนระหว่างพื้นที่ทางวัฒนธรรมและสามารถเอามาช่วยในการกล่อมเกลาหรือขับร้องในพิธีต่างๆที่เกิดขึ้นมาในพื้นที่หรือนอกพื้นที่ ซึ่งการยอมรับของชาวบ้าน ทำให้กลุ่มคนที่เป็นหมอลำง่ายต่อการได้ทรัพยากรมาโดยที่มีความสามารถของตนแลกเปลี่ยน “**เป็นหมอลำบ่ต้องขอข้าวกะได้ยามลำได้เงิน สมัยก่อนเพิ่นได้กันหลายกว่าเป็นครูพวกแม่ป้าวันบ้านกอยนั้น เสียงดีลำม่วนไปใสกะได้เทิ่งเงินเทิงของ ลางเที่อเฮากะถามว่าบ้านนั้นบ้านนี้เป็นแจ่งใดข้าวน้ำซามปลาเขาดีบ่ถ้าดีเฮากะไปเบิ่ง”**[72]ซึ่งคนทั่วไปไม่สามารถทำงานหรือเรียนรู้ได้อย่างง่ายๆ

เพราะอาชีพหมอลำต้องผ่านการฝึกฝน เห็นเป็นรูปธรรมและเป็นการสืบทอดและส่งผ่าน รวมทั้งเป็นการค้นหาพึ่งพาเศรษฐกิจร่วมกันในกลุ่มหมอลำ เป็นกลุ่มของคนที่มีความรักในศิลปะการร้องรำ โดยที่คนในกลุ่มนี้จะมีความสนิทสนมกันเป็นพิเศษ เพื่อผลในการที่จะมีงานแสดงและการรับงานตัวอย่าง หมอลำทองวัน ที่มีความสนใจในการร้องลำมาตั้งแต่เด็ก เมื่อเป็นวัยรุ่นได้ไปเรียนลำกับหมอลำคง ต้องคอยรับใช้ครูที่บ้านและต้องคอยหาบน้ำทำกับข้าว เมื่อลำเป็นแล้วจึงเริ่มที่จะรับงาน เริ่มจากในหมู่บ้านและหมู่บ้านใกล้ๆก่อน จากนั้นจึงได้หมอแคนที่เป็นขาประจำไปไหนไปด้วยกันบ่อยๆ คือพ่อท่อนแห่งบ้านกล้วย การจ้างนั้นหมายความว่าเมื่อจ้างหมอลำก็จะได้หมอแคนแถมด้วยเลย

จากนั้น จึงไปสั่งทำแคนที่มีระดับเสียงเข้ากับเสียงของตน ที่บ้านนาแซงจังหวัดร้อยเอ็ด จากนั้นเมื่อเริ่มมีชื่อเสียงแล้วจึงมีคนจ้างไปลำที่ห่างไกลมากๆเช่นสุรินทร์สารคามอุบล การลำจะต้องเดินไปตามทางต่อท้อง บางครั้งลำรับจ้างเสร็จแล้วก็เดินไปลำหาข้าวต่อบางทีก็ไปถึงกรุงเทพแล้วจึงขี่รถไฟมาลงที่โคราชแล้วลำกลับมาบ้าน

นอกจากหมอแคนคู่ใจแล้ว บางทีจะมีหมอลำฝ่ายชายที่ชอบลำกับหมอลำทองวันจะแนะนำให้เจ้าภาพจ้างหมอลำทองวันให้มาลำกับตนเลยก็มี

เพราะว่าหมอลำทองวัน ประพฤติตนอยู่ในกฎของเครือข่ายทางสังคมแบบหมอลำคือต้องตรงต่อเวลาไม่เอาเปรียบพวกพ้อง และพูดคำไหนเป็นคำนั้น คือรับปากแล้วต้องไปให้ได้

และความเคารพในครูและความรักในอาชีพของตน โดยมีอุดมการณ์เพื่อการสืบทอดศิลปะการแสดงและเสนอความบันเทิงสู่ผู้ชม นอกจากความรักในงานแล้วในเรื่องของรายได้และโอกาสก็สำคัญคือหมอลำอาจไม่มีเวลาทำงานอย่างอื่น แต่ก็สามารถไปลำหาข้าวได้ และการเดินทางไกลๆ ก็ช่วยให้ได้เสี่ยวนอกพื้นที่ คือสามารถสร้างเครือข่ายได้ง่ายขึ้น

ความสัมพันธ์ในกลุ่มของหมอลำจะให้เกียรติกัน ในฐานะที่เป็นคนอาชีพเดียวกัน ส่วนคนในกลุ่มอื่นๆทางสังคม ก็จะให้การยอมรับในการพึ่งพาอาศัยกัน และสำหรับนอกพื้นที่ก็จะมีความสัมพันธ์กันกับกลุ่มของเสี่ยว“**คนสมัยก่อนยอมรับคนที่ฮู้เรื่องศีลเรื่องธรรม เป็นหมอลำต้องฮู้เบิด เทิ่งมีความสามารถร้องรำ คุยนำกะม่วน เพราะเขาฮู้เขาเห็นมาหลายหม่องหลายที่ บ้านใดเป็นแบบใดคนนิสัยแจ่งใดเขากะฮู้ บ้านใดข้าวงามดินดำน้ำซุ่มกะถามเขาเขากะฮู้กะได้อาศัยซื่อเขาไปถามหาคนบ้านนั้นกะมี เจ้าแม่นเสี่ยวหมอลำผู้นี้บ่ ข้อยเป็นพี่เป็นน้องเป็นลูกเป็นหลานเพิ่น ไปแจ่งซั้นแหล่ว”**[73] และกลุ่มหมอลำในพื้นที่อื่น เพื่อที่จะมีเครือข่ายการหางานที่กว้างและเพื่อใช้ในการแก้ปัญหาอย่างอื่น

การเกิดขึ้นมาของเครือข่ายหมอลำ ถือว่าเป็นทุนสำรองที่สำคัญของพื้นที่วัฒนธรรมในแต่ละที่ เพราะบทบาทส่วนใหญ่สามารถสร้างและเปิดพื้นที่ใหม่ๆในการได้มาของทรัพยากรได้ขึ้นกับหมอลำ คือ ”**ยามเพิ่นไปลำใสกะมีคนมักหลายถ้าเฮาไปบ้านพี่น้องเคยไปแล้วอยากไปหม่องใหม่ เฮากะไปสืบไปถามเพิ่นว่าบ้านนั้นบ้านนี้เป็นแจ่งใด ไปดีบ่ ถ้าเพิ่นว่าดีอยู่ข้าวหลายเฮากะไปนำเพิ่นว่า คือถามผู้เพิ่นเคยไปซื่อ ๆดอก เคยไปทางทรายมูลกะได้ข้าวหลายอีหลี”**[74] ในขณะเดียวกัน สามารถสร้างให้เกิดการเกาะกลุ่มขึ้นมาในรูปแบบต่างๆเช่นกลุ่มหนุ่มสาว เสี่ยว หรือกลุ่มต่างๆที่เกิดขึ้นมาตามมา ดังนั้นกลุ่มของหมอลำนอกจากบทบาทเป็นนักการทูตที่เราเห็นแล้วยังทำให้เกิดการเกาะกลุ่มขึ้นมาและกิจกรรมอื่นๆที่เกิดขึ้นมาด้วย เช่นกิจกรรมในประสบการณ์ความง่ายในการเปิดพื้นที่ของหมอลำ “**ไปลำอยู่เพชรบูรณ์ ก่อนลำไปกินข้าวเจ้าของบ้านขอผูกเป็นลูกฮักย่อนว่าเพิ่นมักฟังลำ แล้วเพิ่นขอให้ลำให้ฟังเดียวนั้น เฮากะลำเพิ่นกะผูกแขนให้ร้อยหนึ่ง ยามลำแล้วเพิ่นกะไปฮับลูกสาวเพิ่นที่อยู่ในเมืองมาผูกเป็นเสี่ยวแม่เสี่ยวให้บักขามหวานสองกะสอบกับข้าวอีก 5 กระสอบให้ลูกขับรถมาส่งฮอดบ้าน”**[75]

ตำแหน่งของเครือข่ายหมอลำ เมื่อพิจารณาไม่ใช่เครือข่ายในรูปแบบปกติถือว่าเป็นการเกาะกลุ่มขั้นพิเศษ เพราะมีสถานภาพที่สูงกว่าคนอื่นๆและสามารถสร้างให้กิจกรรมที่เกิดขึ้นมาในพื้นที่ ให้สามารถลื่นไหลได้บทบาทค่อนข้างจะกว้างกว่าเสี่ยว แต่สามารถระดมคนในระหว่างพื้นที่ให้มีความไว้วางใจ และสร้างกิจกรรมใหม่ที่นำไปสู่การเคลื่อนย้ายทรัพยากรระหว่างพื้นที่ได้ เป็นสถานที่ขัดเกลาคนให้มีความรู้และการยอมรับในพิธีกรรม ระดมแรงงานหรือการออกปากช่วยเหลือกันในพื้นที่ โดยได้สะท้อนออกมาในกลอนลำของหมอลำทองวัน กองคำ ซึ่งเป็นหนึ่งในบรรดาหมอลำในพื้นที่ ดังนี้ “ **...บัดนี้สิกล่าวถึงบุญผลาอานิสงค์ต่าง ๆ ที่เฮาเฮ็ดเฮาสร้างนำ**

รูปภาพหมอลำทองวันทุนวัฒนธรรมของพื้นที่และผู้เปิดและสร้างช่องทาง LAN

กันวันนี้ บุญชาตินี้สิให้ฮ่มเย็นล้ำบ่มีฮ่ายมาก้ำคนค้ำคุณพระธรรม เทิ่งพี่น้องป้องปลายหลายหน้า ฮ้อมเฮียงเพิ่นว่าย้อนอานิสงค์นั้น บุญชาติหน้าแฮ่งสิฮ่มเย็น มีบุญได้เห็นพระสีอานเป็นเจ้า พี่น้องเอยฮักกันไว้เด้อ ซ่อยกันเฮ็ดสร้างไว้สมัยหน้ามาถึง ข้าวเต็มเล้า น้ำเต็มท่า ปลาเต็มข้อง บ่ต้องทนทุกยากเจ็บไข้อดหิว...”[76]

ซึ่งในบทกลอนนั้นได้สะท้อนถึง การให้ความหมายของความคาดหวังในความมั่งคั่งในอุดมคติของคนในพื้นที่ ความมั่งคั่งหมายถึง ความง่ายในการปรับตัวเข้าใช้ธรรมชาติ คือ ข้าวเต็มเล้า น้ำเต็มท่า ปลาเต็มข้อง “**บ่ได้หวังหยังหลายแค่เฮ็ดนาได้ทุกปีกับมีปลาให้จับเฮากะสบายแล้ว**”[77] แต่คนในพื้นที่ก็มีความเข้าใจในสภาพพื้นที่ของตนที่ไม่สามารถจะให้ความ มั่งคั่งตามอุดมคติได้ “**มันบ่ค่อยได้เฮ็ดนาดอกบ้านเฮาบ้านดอนนาน้ำมีแต่หาปลาแลกข้าวพอได้อยู่ได้กินมื้อต่อมื้อ**”[78] ความมั่งคั่งในอุดมคตินั้น ต้องรอในชาติหน้า เพราะไทเฮาไม่มีความเชื่อมั่นว่าจะได้เจอความมั่งคั่งเช่นนั้นในชาตินี้ “**ชาตินี้กะหาได้ซ่ำมี กกขายปลายกินไปชั่นแหล่ว เฮ็ดบุญเข้าวัดไว้ชาติหน้าแจ่งได้ไปเกิดหม่องใหม่หม่องบ่ลำบากลำบนพู้น**”[79]